

Karşıtlı Hafıza Mekânları
Çevresel Peyzaj Yaklaşımı
Planlama - Tasarım - Yönetim Modeli
Karşıtlı Hafıza Mekânları
Çevresel Peyzaj Yaklaşımı
Düşeyi Olmayan Alternatif bir Mekân
me-
kân/sal
çalışma-
lar
19-20 Haziran
2020

1 Mayıs ve Küçük Armutlu Deneyimleri
Kırsal Kalkınmaya Etkisinin
Katlama Yöntemiyle Kırsal Hareketle
deli Çerçevesinde Doğa Yürüyüş
Toplumsal Hareketler. Sorunlar

*ULUSAL LİSANSÜSTÜ MEKÂNSAL ÇALIŞMALAR SEMPOZYUMU
19-20 Haziran 2020*

EDİTÖRYAL EKİP

*Elif Karakoç
Gizem Aksümer
Nahit Karaca*

GRAFİK TASARIM VE DÜZENLEME

Elif Hant

SOSYAL MEDYA EKİBİ

Bahar Akşel Enşici, Bengisu Ertek, Nahit Karaca

VIDEO DÜZENLEME

Barış Göğüş

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınları - 886

KOD: eMSGSÜ-MF-ŞBPB-020/06-Kat1

ISBN: 978-605-5005-98-6

**MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ**

AKSAM
ANADOLU KÜLTÜRÜ VE SANATI
ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ

İçindekiler

5	Önsöz	37	5. Hareket Mekânları
6	Bilim Kurulu ve Düzenleme Komitesi	38	Ömer Murat Urhan, Tayfun Salihoğlu
7	Program	39	Kübra Platin
11	1. Mekânsal Değişme	40	Oya Yeşim Armağan
12	Veysel Can Karakaş	43	6. Mekân ve Temsil
13	Esra Osi	44	Hande Tunç
14	Elif Özge Büyükköz	45	Büşra Balaban, Hülya Yavaş, Seçil Yatan, Şengül Has
15	Sinem Seçer	46	İpek Avanoğlu
16	Ramazan Çınar	47	Ece Duran
19	2. Mekânda Politika ve Mücadele	48	Hatice Merve Güç
20	Albeniz Tuğçe Ezme Gürlek	51	7. Mekân Tasarımı ve Yaşam Kalitesi
21	Eda Gecikmez	52	Fatma Karasümen Açıkgöz, Tayfun Salihoğlu
22	Rabia Demirci	53	Ece Yorulmaz
23	Yasemin Bahçekapılı	54	Gökçe Uzgören
25	3. Toplumsal Cinsiyet	55	Hakkı Ozan Karayiğit
26	Zehra Betül Atasoy	57	8. Mekânı Tasarlamak
27	Melis Aydın	58	Melis Soysal
28	Bahar Kılan	59	Hakan Ilıkoba
29	Emine Hızır	60	Ali Güney Yakar
31	4. Doğa ve Mekân İlişkisi	61	Selin Alıcı
32	Serim Dinç	62	FSMVÜ İç Mimarlık Yüksek Lisans Öğrencileri
33	Ege Döşemeci		
34	Gamze Baykurt		

Başlıklarının üzerine tıklayarak bildiri videolarını izleyebilirsiniz.

Önsöz

*Düzenleme Kurulu Adına //
Gizem Aksümer*

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü olarak bu yıl ilk defa mekânla ilgili araştırma yapmış/yapmakta olan lisansüstü öğrencilerinin katılabildiği, yıllardır hayalini kurduğumuz, ulusal nitelikli bir sempozyum düzenlemiş bulunuyoruz. Düzenleme kurulu olarak özellikle pandemi koşullarına denk gelen sempozyumun bu yıl gerçekleşip gerçekleşmemesi hakkındaki tartışmalarımız sonucunda çevrimiçi bir etkinlik gerçekleştirme kararı alarak, rektörlüğün ve bölüm başkanlığın da destekleriyle ilerledik ve etkinliği bu noktaya getirdik. Bu anlamda, bütün özel koşullarda, çevrimiçi öğretimin zorluklarıyla mücadele edilmesine, gündelik hayatlarda yaşanan kısıtlılıkların yarattığı psikolojik baskılara rağmen üstün bir çaba ile çalışarak etkinliği bu noktaya taşıyan bütün düzenleme kurulu tebrik edilmesi gereken bir iş çıkardı. Ayrıca, aynı zorlu şartlarda bütün işlerinin yanında, bildirilere özenle hakemlik ve yorum yapan bilim kurulumuza da büyük bir teşekkürü borç biliriz.

Sempozyumun temel amacını fikrin ortaya atıldığı ilk günden itibaren, farklı disiplinlerden lisansüstü çalışma yapan öğrencilerin buluşabilmesi, kendi çalışmalarını üzerine tartışabilmesi olarak koymuştur. Böylece kalitesi yüksek, özgün ve eleştirel işlerin üretilmesinde az da olsa katkı sağlayabilecektik. Bu anlamda başvurulara baktığımızda, Türkiye'nin her yerinden, şehircilik, mimarlık, tasarım, sosyoloji, ulaştırma, siyaset bilimi, peyzaj mimarlığı, iç mimarlık, kentsel politikalar ve yerel yönetimler gibi farklı alanlardan geldiklerini gördük. Farklılıkların bir aradalığını sağlayarak sempozyumumuzun temel amacını gerçekleştirmiş olmak en önemli memnuniyet kaynağımız oldu.

Sempozyuma 55 tam başvuru yapıldı, bunların 48 kadarı kabul aldı. Bildirilerin yaklaşık olarak %30'u şehircilik ve yine yaklaşık %30'u mimarlık ve kentsel tasarım alanlarında lisansüstü çalışma yapan araştırmacılardan geldi. Bunlara ek olarak, başvuruların %20 kadarı sosyal bilimlerden; siyaset bilimi, yerel yönetimler ve sosyoloji gibi alanlardan oldu. Kalan bildiriler ise sanat, ulaştırma, iç mimarlık, peyzaj mimarlığı ve kentsel sistemler gibi farklı programlara dağılmış araştırmacılar tarafından kaleme alındı. Ancak, maalesef içinde bulunduğumuz özel koşulların da etkisiyle, çok sayıda bildiri sahibi, ya teknik aksaklıklardan ya da zaman darlığından çalışmasını geri çekmek durumunda kaldı.

Konular bağlamında bakıldığında ise, kabul alan ve sunumunu gerçekleştiren bildirilerin büyük çoğunluğunun mekânsal tasarım ağırlıklı konulara eğildiğini görmekteyiz. Buna ek olarak mekânsal değişme, toplumsal cinsiyet ve doğa ile mekân ilişkisini odağına alan bildirilerin de sunuşu sempozyumda yer almıştır. Bu çevrimiçi bir kitaptır ve bütün bildiri videolarına programdaki ilgili başlıktaki linke tıklayarak erişilecek, uzun yıllar bu sunuşları yeniden izleyebileceksiniz. İlerleyen yıllarda kurgusunu da geliştirmek suretiyle devam ettirmeyi hedeflediğimiz bu mekânsal çalışmalar sempozyumunun bildiri özetleri kitabını okurken keyif almanızı ve çalışmalarınızda yararlanmanızı umut ederiz.

Bilim Kurulu ve Düzenleme Komitesi

Bilim Kurulu:

Prof. Dr. Ruşen Keleş, Emekli
Prof. Dr. Ayşegül Özbakır, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Azime Tezer, İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Besime Şen, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Handan Türkoğlu, İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Hürriyet Ögdül, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. İclal Dinçer, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. İpek Akpınar, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Prof. Dr. Murat Cemal Yalçınan, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Sibel Yardımcı, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Şükrü Aslan, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Zeynep Enlil, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Aslıhan Şenel, İstanbul Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Ayşegül Kuruç, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Doç. Dr. Azize Serap Tunçer, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Doç. Dr. Binnur Öktem, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Doç. Dr. Didem Danış, Galatasaray Üniversitesi
Doç. Dr. Ebru Firidin Özgür, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Doç. Dr. Eda Beyazıt, İstanbul Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan Yücel, Galatasaray Üniversitesi
Doç. Dr. Kerem Koramaz, İstanbul Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Kevser Üstündağ, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Doç. Dr. Koray Velibeyoğlu, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Doç. Dr. Neriman Yörür, Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Pelin Alpkökin, İstanbul Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Seher Demet Yücel, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Doç. Dr. Tansel Erbil, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Doç. Dr. Tuna Kuyucu, Boğaziçi Üniversitesi
Öğr. Gör. Rahmi Ögdül, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aliye Ceren Onur, Maltepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Başak Demireş Özkul, İstanbul Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Çare Olgun Çalışkan, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Eser Yağcı, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Melih Birik, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Melis Oğuz, Beykent Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Pervin Şenol, Süleyman Demirel Üniversitesi

Düzenleme Komitesi:

Dr. Öğr. Üyesi Bahar Aksel Enşici, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gizem Aksümer, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Öğr. Gör. Elif Karakoç, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Arş. Gör. Barış Göğüş, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Arş. Gör. Bengisu Ertek, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Arş. Gör. Elif Hant, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Arş. Gör. Nahit Karaca, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Program

19 HAZİRAN

09:30-10:30 Açılış Oturumu

Moderatör: Gizem Aksümer

Besime Şen (Bölüm Başkanı, MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama)
Hürriyet Ögdül (MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama)
Murat Cemal Yalçıntan (MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama)

10:45-12:00 Oturum 1: Mekânsal Değişme

Moderatör: Gizem Aksümer

Tartışmacılar: Binnur Ünsal (MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama), Şükrü Aslan (MSGSÜ Sosyoloji)

Macaristan'daki Osmanlı/Türk Karşılı Hafıza Mekânları
Veysel Can Karakaş

Osmanlı Dönemi Balkan Şehirleri ve Prizren Örneği
Esra Osi

Ankara İli Hamamönü Bölgesi Geleneksel Konutların Mekânsal Analizi Ve Süreç İçindeki Değişimleri
Elif Özge Büyüköz

Bomonti'nin Dönüşümüne Üretim Dinamikleri Üzerinden Bakmak
Sinem Seçer

Diyarbakır Kent Merkezinde İdeolojik Mekân Temsilleri Üretimi
Ramazan Çınar

12:15-13:45 Oturum 2: Mekânda Politika ve Mücadele

Moderatör: Kumru Çılgın

Tartışmacılar: Murat Cemal Yalçıntan (MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama)

Türkiye'de Kentsel Dönüşüm & Sosyal Sermaye İlişkisi: Kırşehir Bağbaşı Kentsel Dönüşüm Projesi Üzerinden
Nitel Bir Okuma
Albeniz Tuğçe Ezme Gürlek

Kentsel Dönüşüm ve Güncel Sanat: İstanbul'da Yaşanan Kentsel Dönüşümü Eserlerinde Konu Edinen
Sanatçılar
Eda Gecikmez

Genç Kadınların Mekân Kullanımında Sınırlar ve Stratejiler: Kağıthane Örneği
Rabia Demirci

Lisansüstü Çalışmalarda Türkiye'de Kentsel Toplumsal Hareketler: Sorunlar, Odaklar ve Metodolojik Yaklaşımlar
Yasemin Bahçekapılı

Program

13:45-15:00 Oturum 3: Toplumsal Cinsiyet

Moderatör: Bengisu Ertek

Tartışmacılar: Besime Şen (MSGÜ Şehir ve Bölge Planlama), Melis Oğuz (Beykent Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı)

The Spatial Implications of the Regulation of Prostitution and Syphilis in Early Republican Istanbul
Zehra Betül Atasoy

Küreselleşmeyi "Aşağıdan" Düşünmek: Göçmen Bebek ve Çocuk Bakıcılarının İstanbul'daki Konumlarının Haritalanması
Melis Aydın

Mekânın Cinsiyeti ve Yeni Orta Sınıf Karşılaşmaları: Çekmeköy Örneği
Bahar Kılan

İl-İlçe-Köy Ekseninde Kadın Gündelik Yaşamı ve Kamusalılığı
Emine Hızır

15:15-16:30 Oturum 4: Doğa ve Mekân İlişkisi

Moderatör: Çare Olgun Çalışkan

Tartışmacılar: Hürriyet Ögdül (MSGÜ Şehir ve Bölge Planlama), Seher Demet Kap Yücel (MSGÜ Şehir ve Bölge Planlama)

Planlama - Tasarım - Yönetim Modeli Çerçevesinde Doğa Yürüyüş Rotası ve Örnek Saha Çalışması Doğrultusunda Kırsal Kalkınmaya Etkisinin Tartışılması
Serim Dinç

Kentlerin Tarım Alanlarına Yayılmasına Çevresel Peyzaj Yaklaşımı: Kircami,Antalya Örneğinde Soyut Ve Somut Unsurların 'Çerçeve Peyzaj' Modeline Dahil Edilmesi
Ege Döşemeci

Kent Planlamada Önemli Bir Bileşen Olarak Açık-Yeşil Alan Sistemleri: Koçarlı İlçesi (Aydın) Kent Merkezi İçin Örnek Bir Çalışma
Gamze Baykurt

20 HAZİRAN

10:00-11:15 Oturum 5: Hareket Mekânları

Moderatör: Barış Göğüş

Tartışmacılar: Eda Beyazıt (İTÜ Şehir ve Bölge Planlama), Kevser Üstündağ (MSGÜ Şehir ve Bölge Planlama)

Bir Kentsel Ulaşım Modu Olarak Hafif Raylı Sistemler ve CBS Destekli Olarak Güzergâh Tayini
Ömer Murat Urhan, Tayfun Salıhoğlu

Marmaray Hattı İstasyonlarının Toplu Taşıma Odaklı Kentsel Gelişme Yaklaşımının Uygunluğu Açısından İncelenmesi
Kübra Platin

Cinsiyetli Mekânsal Hareketlilik Üzerine Anlatılar: İstanbul'da Ev ve Kent Mekânlarının Aşılması
Oya Yeşim Armağan

Program

11:30-12:45 Oturum 6: Mekân ve Temsil

Moderatör: Elif Hant

Tartışmacılar: Ozan Avcı (MEF Üniversitesi Mimarlık), Rahmi Öğdül (MSGSÜ Misafir Öğretim Üyesi)

Sürrealistlerin Mekâna Dair Üretimlerinin Kavramsal İncelemesi
Hande Tunç

Mekânın Temsil Üzerinden Katlama Yöntemiyle Keşfi: Feriköy Pazar Alanı Örneği
Büşra Balaban, Hülya Yavaş, Seçil Yatan, Şengül Has

Alegori Yolu ile Düşeyi Sorunsallaştırmak: Düşeyi Olmayan Alternatif bir Mekân Kurulumu Serüveni,
“Dalina Depo Evi” Projesi
İpek Avanoğlu

Formun Politik Striptizi ve Diskotekler
Ece Duran

Etkileşimli Kronofotograf Tekniğinde Bergsoncu Zaman Okuması
Hatice Merve Güç

13:00-14:15 Oturum 7: Mekân Tasarımı ve Yaşam Kalitesi

Moderatör: Bahar Aksel Enşici

Tartışmacılar: Haydar Karabey (MSGSÜ Emekli Öğretim Üyesi), Kerem Koramaz (İTÜ Şehir ve Bölge Planlama)

Üniversite Kampüslerinde Öğrenci Yaşantısının Kalitesi: Gebze Teknik Üniversitesi Örneği
Fatma Karasümen Açıköz, Tayfun Salihoglu

Suç Korkusunun Kamusal Mekân Kullanımına Etkisi: İTÜ Taşkışla Öğrencilerinin Kampüs Çevresindeki Kentsel Deneyimlerinin İncelenmesi
Ece Yorulmaz

Alternatif Bir Alışveriş Mekânı Olarak Geleneksel Semt Pazarlarının Kamusal Bağlamında Taşıdığı Potansiyeller
Gökçe Uzgören

Bir Kent Dis(ü)topyası? Sigarasız Alanların Tanzimi: Bilkent Üniversitesi Kampüsü Bölgesi ve Alanı
Hakkı Ozan Karayığit

14:30-15:45 Oturum 8: Mekânı Tasarlamak

Moderatör: Ahmetcan Alpan

Tartışmacılar: Ayşegül Kuruç (MSGSÜ Mimarlık), Melih Birik (MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama)

Bursa Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesinin Mekânsal Dayanım Parametrelerine Göre İncelenmesi
Melis Soysal

Bir Sosyal Aktör Olarak Mimar ve Özgürleştirici Pratikler
Hakan İlikoba

Konstrüktivist Mimarlığın Reel ve Ütopya Düzleminde Mekânsal İncelemesi
Ali Güney Yakar

İç Mekânda Eko-Tek Tasarım Anlayışı Kriterleri
Selin Alıcı

Genel Mekân Kavramında Duvarlar ve Rekreasyon Değerleri: Örnek Çalışmalar
Beyza Güven, Feyza Ergül, Merve Erol, Mücahit Mamuş, Nurşah Cambazoğlu, Süheyla Okutan,
Sümeyye Şahkulubey, Şüheda Şahin (FSMVÜ İç Mimarlık Yüksek Lisans Öğrencileri)

1

Mekânsal Değişme

Moderatör //
Gizem Aksümer

Mekânın değişmesi konusu yalnızca fiziksel boyutlarıyla bakamayacağımız kadar geniş, toplumsal, ekonomik, hukukî, tarihsel, kültürel, ideolojik ve politik boyutları bulunan bir konudur. Kapsamı dolayısıyla bu konu, mekânsal çalışmalar içerisinde çok boyutlu, çok aktörlü, çok disiplinli olarak farklı yöntemler ve teorilerle işlenmiştir. Bu bağlamda bu oturumda da mekânsal değişimin farklı boyutları incelenecektir. Öncelikle mekâna tarihsel perspektiften bakarak Macaristan'daki hafıza mekânları ile Balkan kentlerindeki değişime bakacağız. İkinci olarak dokunabildiğimiz fiziksel mekâna atlayarak Ankara Hamamönü'nün ve tarihi liman bölgesinin nasıl değiştiğini anlamaya çalışacağız. Üçüncü boyut olarak mekânın üretim boyutunu inceleyerek Bomonti'deki tekstil sanayisinin dönüşümünü gözler önüne seren araştırmayı izleyeceğiz. Son olarak ise mekânın politik ve ideolojik boyutlarına doğru ilerleyip Diyarbakır kent merkezinin nasıl değiştiğine odaklanacağız.

Macaristan'daki Osmanlı/Türk Karşıtı Hafıza Mekânları

Veyse1 Can Karakaş

Küresel dünya düzeninde, sahip oldukları şiddet araçları ve sınırlarının “seçici geçirgenliğiyle” (bazı ekonomik yetkilerini ulus-aşırı birimlere devretmelerine rağmen) hala en revaçta olan siyasal birim ulus - devletlerdir. Zira ulus -devletler siyasal alandaki hâkimiyetlerinin yanı sıra, uyruklarına sundukları kimlikle de gündemdedirler ve günümüzde (birkaç örnek dışında) hiçbir siyasal oluşum, milli kimliği imleyen sembollerden daha popüler semboller yaratamamışlardır. Yalnızca ulus-devlet kuran ya da etnik boğazlaşmalara sebebiyet veren bir ideoloji olarak algılanmaması gereken milliyetçilik, ulus-devletlerin ve milli kimliklerin içlerinde barındırdıkları onca eşitsizliğe rağmen günümüzde hala en geçerli olgular olarak canlı kalmalarını sağlayan yegâne görüngüdür. Dolayısıyla milliyetçilik, ulusların ve ulus- devletlerin yeniden üretiminde hayati rol oynayan bir konumdur.

Ulusların yeniden üretiminde, standartlaştırılmış kamusal eğitim (özellikle tarih eğitimi), edebî eserler ile kültürel üretimler önemli roller oynasa da, günümüzde bireyin hafızasına görsel katkılar sunarak ezbere dayalı tarih eğitiminin soyutluğunu somuta bürüyen “hafıza mekânları (lieux de mémoire)” da belirli bir paya sahiptirler. Hafıza mekânları, tarihçi Pierre Nora'nın ortaya attığı bir kavram olarak, ulusu kutsama vasıtasıyla onun devamlılığını sağlayan araçlardandır. Birbirlerini hiç görmeseler de varlıklarından şüphe etmeyen bireylerden oluşan ulusların sembollerinin ve tarihlerinden bazı sahnelerin sergilendiği bu mekânlar arasında, müzeler, anıtlarla bezeli meydanlar, üzerinde önemli savaşların yaşandığı alanlar sayılabileceği gibi tarih ders kitapları ve hatta takvimler gibi daha dar objeler de yer alır. Yeter ki söz konusu mekânlar ulusun ortak sembollerinin etrafına yerleştirilsin ve ulusal tarihten anlar, sahneler içersin.

Modern iktidarın, eskiye ait feodal düzenin iktidarı gibi yalnızca yasaklayarak işlemediği, aksine kendisine bağlı değerler üreterek yönettiği topluluğu kendisine yakın öğretilerle kurmaya çalıştığı bir dönemde hafıza mekânları işlevsel araçlardır. Görselliğin giderek ön plana çıktığı günümüzde, hafıza mekânları, tarih eğitimi ve edebî eserlerde olduğu gibi, bir ulusun kendisine ve tarihsel ötekisine dair imgeler barındırdığı için söz konusu ulusun milli kimliğine dair fazlaca veri barındırırlar. Bu mekânlar aynı zamanda, onu ziyaret edenleri tarihin belli bir yorumuna maruz bırakır, rakip tarihsel anlatıları dışlarlar. Bu çalışmada, Macaristan'daki Osmanlı/Türk karşıtı hafıza mekânları, (Mohaç, Eğri, Sigetvar), Macar ulusunun kolektif hafızasında önemli bir yere sahip olan ‘Osmanlı/Türk hâkimiyeti dönemi’ göz önünde bulundurularak incelenmiştir. İnceleme, bu şehirlerdeki anıtlar, savaşlara ve kuşatmalara sahne olmuş kaleler, Osmanlı/Türklerden kalma mimari eserler gibi anıtsal mekânların doğrudan gözlemi, analizi ve çözümlenmesi yoluyla icra edilmiş ve bu analizde bizzat şehirlerin ziyaret edilmesinin yanı sıra, söz konusu eserlerle ilgili Türkçe ve İngilizce yayınlanan literatürden de faydalanılmıştır. Kısıtlı imkanlar dolayısıyla mekânı kullananlar ile mülakat yapılamamış ve onların algılarına yönelik bir fikre sahip olunamamıştır. İncelemeye konu olan şehirler, öncelikle Macar tarih anlatısında Osmanlı/Türklerle doğrudan ilişkilendirilen mekânlar olması sebebiyle, ikinci olarak da bu mekânların çözümlenmesinin Macar milliyetçiliğinin/milli kimliğinin bir boyutunu deşifre edebilme imkanı dolayısıyla seçilmiştir. Ayrıca, incelemenin sonuçlarıyla, 2015 yılından itibaren Macaristan'ın en önemli siyaset gündemi haline getirilen göçmen karşıtlığı arasında bir bağ olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hafıza Mekânları, Milliyetçilik, Kolektif Hafıza

Osmanlı Dönemi Balkan Şehirleri ve Prizren Örneği

Esra Osi

Tez çalışmamın konusu “Balkanlarda, Osmanlı Dönemi Kentsel Gelişme ve Prizren Kenti Örneği” olarak belirlenmiştir. Balkanlar geçmişten günümüze Roma ve Bizans gibi büyük imparatorluklara ev sahipliği yapmış, ancak en büyük gelişmeyi Osmanlı İmparatorluğu döneminde yaşamıştır. Başta yapılan literatür taramasından sonra, kentlerin nasıl ortaya çıktığı, ilk kentlerin özellikleri, barındırdıkları unsurlar ve bu yönde ortaya atılan kuramlar incelenmiştir. Türk ve Osmanlı kenti kalıp özellikleri araştırılarak, bu yönde gelişmiş olan şehirlerin karakteristik özellikleri çıkarılmaya çalışılmıştır. Osmanlı kenti her evrede ele alınmış ve değişen dünya düzenine doğru uyum politikası incelenmiştir. Osmanlı öncesi dönem, Erken dönem, Klasik dönem ve en yoğun değişimlerin yaşandığı Batılılaşma döneminde Osmanlı Şehrinin kazandığı ve kaybettiği özellikler açıklanmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda ele aldığım Balkanlar’dan beş şehrin Üsküp, Ohri, İşkodra, Yeni Pazar ve Prizren’in yukarıda bahsettiğim dönem özellikleri kapsamında yaşadığı gelişim ve değişimler incelenmiştir. Bu şehirlerin mekânsal gelişimleri yüzyıllara göre, mahalle oluşumu baz alınarak çıkartılmaya çalışılmış ve şematik haritalar oluşturulmuştur. Tarihsel izler ile birlikte ortaya çıkan sonuç, bu şehirler arasında benzer özellikler olduğu, tek bir strüktürel yapı altında geliştiği, barındırdıkları potansiyele göre gelişim gösterdikleri, idari ve yönetsel açıdan da belirli bir düzen çerçevesinde yönetildiğidir. Ayrıca tezin sonucunda bu şehirlerin günümüzdeki durumlarına kısaca yer verilmiştir. Osmanlı dönemi eserlerinin bugün hangi durumda olduğu, günümüze ulaşamayan yapıların hangi nedenlerle yıkıldığı ve bu şehirlerde şu an koruma bağlamında ne gibi çalışmaların yapıldığına kısaca değinilmiştir.

Tezin hazırlanma sürecinde yazılı ve dijital kaynaklar incelenmiş ve taraması yapılmıştır. Tarihsel sürecin açıklanması nedeniyle, özellikle birincil kaynakların kullanımına önem verilmiştir. Osmanlı Arşivi taranmış ve Balkanlar konusu ile ilgili bulunan kaynakları kullanılmıştır. Taraması yapılan defterlerden özellikle ilgili şehirlerdeki imar faaliyetleri ve nüfus sayımları dikkate alınmıştır. Diğer yandan saha araştırması ile yerinde incelemeler yapılmıştır. Konumuz ile alakalı belge ve fotoğraflar toplanmıştır. Bunun yanı sıra döneme özgü kaynak kitaplara tezde yer verilmiştir ki bunlardan en önemlisi Evliya Çelebi Seyahatnamesi’dir. Döneme özgü harita, gravür ve kentlerin minyatürleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Kentsel Gelişme, Prizren

Ankara İli Hamamönü Bölgesi Geleneksel Konutların Mekânsal Analizi

Elif Özge Büyüköz

İnsan ve mekân arasında döngüsel bir etkileşim vardır. Bu etkileşim mekânın sosyal ve kültürel açıdan kimlik kazanmasını sağlar. Bir mekânın kimliği, toplumların veya bireylerin sosyal, kültürel, fiziksel veya psikolojik durumlarının yansıması olarak tanımlanabilir. Mekân kavramı düşünüldüğünde akla ilk gelen, yaşadığımız yer, yani evlerimizdir. Bachelard (1996) "Mekânın Poetikası" isimli kitabında, evlerin insan varlığının ilk evreni olduğunu ve insanları fiziksel olduğu kadar psikolojik olarak da koruduğunu açıklamıştır.

Evler, insanların korunma ve barınma içgüdüleri ile ortaya çıkmıştır. Barınma için ortaya çıkan konutlar, Heidegger tarafından insanın varoluşu ile iç içe geçmiş bir olgu olarak tanımlanmıştır. Varoluş ile anlamlandırılan ev kavramı, mekânların organizasyonu ile sosyal yapı arasındaki bağlantının en belirgin şekilde görüldüğü yapılardır. Bu bağlamda mekânsal dizim kavramı her ölçekte mekânsal organizasyon ile toplumların etkileşimini inceleyen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Mekânsal analiz ile ilgili birçok bilgisayar programı geliştirilmiş olup, bu programlar esasında insanların mekânları kullanma şekillerini ve algılama biçimlerini ortaya koymaya yöneliktir.

Bu çalışmada; Hamamönü bölgesi Hacettepe Mahallesi sınırları içinde tespit edilen geleneksel konutların, eski planları ile güncel planlarının bilgisayar ortamında mekânsal analiz grafikleri çıkarılmıştır. Çıkarılan bu grafikler ile mekân ve sosyal yaşam arasındaki ilişkinin süreç içinde geçirdiği değişimin ortaya konması amaçlanmıştır. Kullanılan program ile ortaya çıkan erişim ve görünürlük grafikleri, yapılan yapıların özellikleri ile birlikte, Hacettepe mahallesindeki konutların toplumsal, kültürel ve sosyal açıdan mekânların nasıl etkilendiğini ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Hamamönü bölgesi, Osmanlı dönemi sivil mimari örneklerinin bulunduğu bir bölgedir. Hamamönü geleneksel konutları Eldem'in (1958) Türk evi plan tipleri adlı çalışmasında açıkladığı gibi, kendi özelliklerini bulmuş, yapıldıklarından günümüze geçirdiği savaş ve zaferlerle dış etkileri benimseyerek kökleşmişlerdir. Ayrıca bu bölgede, Ankara'nın en büyük hastanelerinin bulunması, mahalle sakinlerinin genelinen öğrenci veya memur olmasına neden olmuştur. Yapılan çalışmalar ilçenin en yoğun bu bölgenin aldığı belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mekân Analizi, Hamamönü, Sokak Sağlıklaştırma

Bomonti'nin Dönüşümüne Üretim Dinamikleri Üzerinden Bakmak

Sinem Seçer

1980 sonrası küresel krizin aşılması için akışkanlaşan sermaye “yer”den bağımsızlaşırken, üretim dinamikleri ve coğrafyası da büyük bir dönüşüm geçirmiş, literatürde sanayisizleşme, fordist üretim rejiminin sonu ve esnek üretim tartışmaları hakim olmuştur (Piore ve Sabel, 1984; Lash and Urry, 1987). Kuruluşların maliyetlerini azaltmak için nitelik gerektirmeyen emek yoğun üretim sürecini, bol, ucuz ve örgütsüz emek gücünü bulabildiği “çeper” mekânlara kaydırmasıyla hem ulus devlet sınırları içinde hem de merkez ve çevre ülkeler arasında üretim faaliyetleri yer değiştirmiştir (Bluestone ve Harrison, 1982; Cowie ve Heathcott, 2003; Massey 1995, Scott 1988).

Ancak Mmetropol kent dinamikleri, bu sürecin, bir dönemin bitip yeniden yeni bir dönemin başlamasından çok daha karmaşık bir üretim organizasyonuna işaret ettiğini göstermektedir. “Metropol İçi Sanayi Örgütlenmesi” kuramı sanayinin yer değiştirme eğilimlerini 1980’ler öncesi ve sonrası ikiliğinden çıkararak ürün tipi, üretimin ölçeği, kullanılan teknoloji, emek gücünün yapısı gibi dinamiklerle açıklamakta, emek yoğun ve küçük ölçekli sanayi faaliyetleri için kent merkezleri hala büyük önem taşımaktadır (Scott, 1983). Dikey ve yatay parçalanma ile bu tür kuruluşlardan oluşan üretim kompleksleri merkezi bir lokasyonda yer alarak hem kiralanabilir üretim mekânı, ham madde, iş gücü ve diğer hizmetlere kolay erişim sağlar, hem de sektördeki inovatif gelişmelere rakipleriyle aynı yerde bulunarak hakim olur (Malmberg, 2001). Büyük ölçekli fabrikaların terk ettiği kentsel mekânlar sanayisizleşme, yükselen finans sektörü, soylulaşma tartışmalarıyla ele alınırken, bir yandan da üretim komplekslerinin varlığı kentlere üretim gözlüğüyle yeniden bakma imkanı sağlamıştır.

Bu çalışma İstanbul’un en merkezi alanlarından biri olan Bomonti semtinin dönüşümüne üretim dinamikleri üzerinden bakmayı amaçlamaktadır. Yüzyılın başında Bomonti Bira Fabrikası’nın kurulmasıyla bir kent kenarı sanayi semti olarak doğan, 1960’larda Sanayi Bölgesi ilan edilerek İstanbul’da sanayinin en yoğun olduğu bölgelerden biri haline gelen Bomonti (Tümertekin, 1967), son dönemde artan sanat ve eğlence mekânları, üçüncü dalga kafeleri, lüks konut ve ofis yatırımlarıyla büyük bir dönüşüm geçirmektedir. Bu dönüşüm nedeniyle akademik çalışmalarda semt, “sanayi sonrası” İstanbul’un, sanayisizleşen kent merkezinin bir temsili olarak yer almaktadır. Semtin üretim dinamikleri bugünden koparılarak geçmişe ait, nostaljik bir anlatı haline gelmişse de sanayinin hep en yoğun olduğu kuzey kısmı, hazır giyim firmalarının yer seçtiği bir bölge olarak Osmanbey’deki tedarikçiler, Çağlayan ve Okmeydanı’ndaki atölyeler ve Laleli’deki satış dükkanlarıyla fabrika gibi çalışan bir kent içi sanayi kümelenmesine evrilmiştir. Bomonti, İstanbul tekstil sanayinde nitelikli emek gücüyle öne çıkan “Osmanbey piyasası”nın bir parçasıdır. Bu kümelenme büyük ölçekli eski fabrikalar ve etrafındaki gecekonduların üzerinde yükselen “yeni ekonomi” imgesiyle beraber Bomonti’yi oluşturmakta, ancak ne medyadaki Bomonti temsilinde ne de akademik tahayyülde kendine yer bulabilmektedir. Semt türlü sanayi kollarının gelmesi ve terkiyle biriktirdiği farklı katmanlarla, sanayi ve sanayi sonrası ikiliğinden çok daha dinamik bir dönüşüm coğrafyasına işaret etmekte, güney kesimi inşaat ekonomisiyle yeniden üretilirken, kuzeyi canlı bir üretim kompleksi olarak üretime içkin krizlerle şekillenmektedir.

Bu doktora araştırması üretim dinamiklerini odağına alarak, semtin ekonomik coğrafyasının dönüşümünü ve bugünkü üretimin yapısını, niceliksel ve niteliksel verileri bir arada kullanarak ortaya koymaya çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bomonti, Dönüşüm, Sanayi Kümelenmesi

Diyarbakır Kent Merkezinde İdeolojik Mekân Temsilleri Üretimi

Ramazan Çınar

Kentin yönetiminde söz sahibi olmanın, kentsel mekânın değişiminde ve dönüşümünde de söz sahibi olmayı beraberinde getirdiği için, kent yönetimini elinde tutan her siyasi parti, kenti kendi ideolojik ve kimliksel değerlerine göre şekillendirmeye çalışır. Bu durum zamanla “kentin siyasal yapısının değişmesine de neden olur” [1]. Diyarbakır özelinde kentin yönetimini elde tutmaya yönelik girişimler, kentsel mekânı yerel ve merkez siyaset açısından bir mücadele alanına dönüştürmüştür. Kentte yürütülen bu mekân mücadelesi, kentin kamusal mekânlarının sürekli olarak çeşitli ideolojilerin üretim, tasarım ve kullanım sahasına dönüşmesine neden olmuştur. Bu durum da kentsel alanda birçok değişikliği beraberinde getirmiştir.

Diyarbakır kentsel mekânına yapılan müdahaleler 2002-2019 yılları arası dönemde yoğun bir şekilde sürmüştür. Bu müdahalelerle birlikte kent birbirinden farklı ideolojik temsillerin mekânı haline gelmiştir. Önceki yıllarda iktidar partilerinin mekâna tek taraflı müdahalesi, kenti tek bir siyasal ideolojinin mekânı haline getirirken, 2000’li yıllardan itibaren kent belediyelerini kazanarak mekânda güçlenen Kürt siyasal hareketiyle birlikte ise, kent iki farklı ideolojik yapının mücadele alanına dönüşmüştür. Bu anlamda Diyarbakır kent düzlemi özellikle 2000’lerden itibaren mevcut iktidar ile Kürt siyasal hareketi arasında kentsel ve ideolojik mücadele alanı haline gelmiştir.

Bu çalışma, AKP ve Kürt siyasal hareketinin 2002-2019 yılları arasında kentteki mücadelelerini, müdahaleler, engeller ve olanaklar açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede, AKP iktidarı ve KSH’nin kentteki mekânsallıkları, kent içindeki mekânlara yükledikleri anlamlar ile kenti dönüştürmeye dair yaptıkları girişimler de irdelenecektir. Belirtilen dönemlerde, kentin yerel yönetiminde aktif rol almış ve kentteki mekânların ideolojik dönüşümlerine şahitlik etmiş kişilerle yapılacak olan derinlemesine görüşmeler, bizlere onların mekânları nasıl tahayyül ettiğini anlama ve değerlendirme fırsatı sunacaktır. Mekânın teorik tartışması yapılırken Lefebvre’nin mekân temsilleri kuramına atıfta bulunulacaktır. Böylelikle, siyasi iktidarın ve hâkim ideolojinin mantığına göre düzenlenmiş ve üretilmiş mekâna yüklenen anlam açıklığa kavuşur.

Tez, gazete arşivlerinin incelenmesi, sahadan gözlem ve derinlemesine görüşme yöntemleriyle veri toplama aşamasındadır.

[1] Batuman, B. (2019). Kentin Suretleri Mekân ve Görsel Politika, Dipnot Yayınları, Ankara.

Anahtar Kelimeler: Diyarbakır, Mekân Temsilleri, Mekânın Siyasallaşması, Siyasetin Mekânsallaşması, İdeolojik Tahakküm

Özgeçmiş

Elif Özge Büyüköz, Adıyaman’da Bilgi Anadolu Lisesini bitirdi. Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi’nden mezun oldu. Yüksek lisansını Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık’ta yaptı. Eskişehir Teknik Üniversitesi Mimarlık’ta doktorasını tamamladı. 2012 tarihinde Gaziantep İlahiyat Fakültesi şantiyesinde stajyer mimar oldu. 2014 yılında stajyer mimar olarak Eliter Mimarlık’ta mimari proje tasarım ve çizimleri, rölöve çalışmaları yaptı. 2015 yılında Şaşmaz Mimarlık’ta stajyer mimar olarak mimari proje tasarım ve detay çizimleri yaptı. Mart 2016-Şubat 2017 Ankara Alüminyum’da teknik ofis mimarı olarak görev aldı. 2017 Ağustosunda Elze Mimarlık Mühendislik Ltd. Şirketinde mimar olarak göreve başlamış, hala devam etmektedir. Kullandığı programlar: İleri seviye Autodesk, Autocad Office uygulamaları, Lumion, Sketchup, SPSS programı, Depth MapX yazılımı, Photoshop, çok iyi derecede bilgisayar ve klavye kullanmaktadır.

Esra Osi, 1985 yılında Kosova’nın Prizren şehrinde doğdu. İlkokul ve liseyi Prizren’de tamamladıktan sonra Türkiye Cumhuriyeti’nin Büyük Öğrenci Projesi kapsamında düzenlediği TCS sınavına girerek Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümünü kazandı. 2004 yılında başladığı üniversiteyi 2008 yılında tamamladı. Mezun olduktan sonra Kosova’ya döndü ve Prizren’deki özel bir planlama şirketinde çalışmaya başladı. Bu sürede İTÜ hocaları ile birlikte hazırlanan Prizren Kalkınma Planı çalışmalarında yer aldı. Daha sonra Mamuşa Belediyesi’nde, Şehir Planlama Sektör Şefi olarak işe başladı ve 11 yıldır burada çalışmaktadır. Kosova Cumhuriyeti Anayasası’nda Belediyeler için öngörülen Planların hazırlanması ve uygulanması işlerinde görevlidir. Aynı zamanda Trakya Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalında yüksek lisansını tamamladı. Osmanlı Dönemi Balkan şehirlerinin kentsel gelişimini incelediği bu aşamada birkaç Balkan şehirden karşılaştırmalı örnekler vererek tezini tamamlamıştır.

Ramazan Çınar, 1991 yılında Diyarbakır’da doğdu. Lisans Sosyoloji Bölümü, Yüksek Lisans Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi mezunudur. Şu an MSGSÜ Şehircilik Programı’nda doktora öğrencisidir.

Sinem Seçer, Mimar Sinan Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır. (2011-) Doktorasını, MSGSÜ Şehircilik Doktora Programı’nda devam etmektedir. Michigan Üniversitesi’nde Şehir ve Bölge Planlama Yüksek Lisans Programını tamamlamıştır. ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü’nden lisansını bitirmiştir.

Veysel Can Karakaş, 1989 yılında İstanbul’da doğdu. 2003-2007 yıllarında Adile Mermerci Anadolu Lisesi’nde okudu. 2014 yılında İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünü bitirdi. 2015-2019 yıllarında ise “Macar Milli Kimliğinin Bir Parçası Olarak Macaristan’daki Osmanlı/Türk Karşıtı Hafıza Mekânları” başlıklı çalışma ile Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı’nda yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2017 yılından bu yana bir reklam firmasında full-time Saha Koordinatörü olarak çalışmaktadır. İleri derecede İngilizce ve başlangıç seviyesinde Macarca bilmektedir.

2

Mekânda Politika ve Mücadele

Moderatör //
Kumru Çılgın

Mekânda politika ve mücadele, mekânsal çalışmalar kapsamında öne çıkan araştırma ve inceleme alanlarından olması sebebiyle sempozyumun bir diğer önemli başlığını oluşturmaktadır. Kentsel politikaların günümüzde ağırlık kazanan uygulama araçlarından olan kentsel dönüşüm, ekonomik yeniden yapılanma sürecine paralel olarak kentlerdeki hem mekânsal hem de toplumsal kurguyu derinden etkilemektedir. Oturumda kentsel dönüşüm farklı boyutlarıyla ele alınacak; ilk bildiriye sosyal sermaye değeriyle olan ilişkisi Kırşehir / Bağbaşı örneği üzerinden nitel bir okumayla, ikinci bildiriye güncel sanata yansımaları farklı sanatçıların işleri ve söylemleri çerçevesinde değerlendirilecektir. Mücadele ise dönüşüm süreçleri karşısında olduğu kadar, mekânı deneyimleyen farklı toplumsal grupların öznel ihtiyaçları ile taleplerinin kısıtlanması noktasında da verilmektedir. Bu örneklerden hareketle; üçüncü bildiriye İstanbul - Kağıthane’de yaşayan genç kadınların sosyo-mekânsal sınırlamalara karşı geliştirdikleri stratejiler, dördüncü bildiriye mekânın yeniden üretiminde kentsel toplumsal hareketlerin gündelik hayatla etkileşimi ele alınacaktır.

Türkiye’de Kentsel Dönüşüm & Sosyal Sermaye İlişkisi: Kırşehir Bağbaşı Kentsel Dönüşüm Projesi Üzerinden Nitel Bir Okuma

Albeniz Tuğçe Ezme Gürlek

Kentsel dönüşüm kavramı, özellikle 2000 sonrası Türkiye kentleşmesinde gündemden hiç düşmemiş ve kent mekânına yapılan müdahalelerin en önemli aracı olarak kullanılmıştır. Dönüşüm projeleri, bir yandan insanların yaşam alanlarını fiziki açıdan değiştirirken diğer yandan da yaşayanların sosyoekonomik yapısını da dönüştürücü bir etkiye sahiptir. Özellikle sosyal sermaye açısından kentsel dönüşüm projelerinin etkisini gözlemlediğimizde; kentsel dönüşüm sürecinin ilerleyişinde etkili bir kavram olarak karşımıza çıkan mevcut sosyal sermaye değeri kentsel dönüşüm süreci sonrası azalma göstermektedir.

Türkiye’de hayata geçirilen kentsel dönüşüm projeleri, büyük çoğunluğunun mevcutta var olan ve yıllara dayanan toplumsal ilişkileri, birlikte hareket edebilme kabiliyeti ve dayanışma ağları gibi önemli toplumsal kazanımları dikkate almadığından sosyal sermaye açısından “yıkıcı” bir etkiye sahiptir. Son dönem Sulukule, Tarlabası, Fikirtepe gibi İstanbul’da hayata geçirilen kentsel dönüşüm örneklerinin yanı sıra diğer büyük şehirler üzerine yoğunlaşan birçok saha çalışması gerçekleştirilmiş, noktasal mekânsal müdahalelerle hayata geçirilen kentsel dönüşüm sürecinin toplumsal sorunlara ve ekonomik problemlere dokunmayan işleyişi çokça eleştirilmiştir.

Bu içerik derinleşmesinde, kentsel dönüşüm uygulamalarının sonuçlarının gözlenebilir hale gelmesinin önemli bir rol oynamaktadır. Fakat bunun yanı sıra orta ölçek kentlerdeki kentsel dönüşüm projelerinin yıkıcı etkilerini gösteren saha çalışmaları halen kısıtlı sayıdadır. Yapılan yanlışlar, çıkarılan dersler, geri dönülemez kayıplar, uygulamaların gerek fiziki mekânda gerekse yerel toplum ve kültür üzerindeki yansımaları, kentsel dönüşümün orta ölçek kentlerdeki boyutunun da derinlemesine tartışılmasının önemine işaret etmektedir. İki temel olgu üzerine inşa edilen bu çalışma, kentsel dönüşüm ve kentsel dönüşüm süreçlerinde “yok sayılan” bir kavram olan sosyal sermaye üzerinde durmaktadır. Sosyal sermaye kavramının ortaya çıkışı, farklı disiplinlerce kullanımı ve kavrama dair geliştirilen eleştiriler üzerinden gerçekleştirilecek olan kavramsal tartışma Bourdieu, Coleman, Putnam ve Lin üzerinden ilerlerken; kentsel dönüşüm ve sosyal sermaye arasındaki ilişki hem dönüşüm sürecine etkisi hem de dönüşüm sonrası oluşan kayıp üzerinden kurulmaya çalışılacak ve özellikle 2000 sonrası Türkiye’de gerçekleştirilen saha çalışmaları üzerinden bir okuma gerçekleştirilecektir. Bu iki olgu arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı ve bu ilişkiyi anlamlandırmayı amaçlayan bu çalışmanın savı, kentsel dönüşüm süreçlerinde mevcut toplumsal değerlerin yok sayılmasından kaynaklı olarak inşası yüzyıllara dayanan sosyal sermayenin yok edildiğidir.

Bu kapsamda, Kırşehir Bağbaşı kentsel dönüşüm projesinin var olan sosyal sermayeye etkisi, katılımcı gözlem ve dönüşüme maruz kalanlar ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Sosyal Sermaye, Kırşehir, Abdallar, Bağbaşı Mahallesi

Kentsel Dönüşüm ve Güncel Sanat: İstanbul'da Yaşanan Kentsel Dönüşümü Eserlerinde Konu Edinen Sanatçılar

Eda Gecikmez

20. yüzyılın sonları ile birlikte girilen yeni evrede, küreselleşmenin etkisiyle değişen sosyo-ekonomik politikalar dünyada kentleri öne çıkarmıştır. Literatürde 'küresel kent, dünya kenti' gibi tanımlamalar ortaya atılmış, küresel finans piyasası kentleri birbiriyle rekabete sürüklemiştir. Küreselleşme adı altında yürütülen bu politikalar kentleri tüketilecek birer meta olarak pazara sunmuş, kenti tüm özgünlüğünü kaybetme riskiyle baş başa bırakmıştır. Hem yapısal hem de kültürel bir değişime uğrayan kentlerde; eşitsizlik, kutuplaşma gibi toplumsal ve mekânsal ayrılmalar gözlenmiştir. Bu süreç aynı zamanda kültürel ortamın dinamiklerini de yeniden belirlemiş; bienaller, müzeler, fuarlar ve festivaller ile kenti şekillendiren bir kültür endüstrisi yaratmıştır. Tıpkı İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Projesi sürecinde olduğu gibi, uluslararası fonlarla gerçekleştirilen birçok kültür projesinin kent için tasarlanan gelecek senaryolarındaki etkisinin büyüklüğü deneyimlenmiştir. Kapsamını İstanbul ile sınırlayan bu çalışmada, oluşan bu kültürel ortamda, küreselleşmenin bir sonucu olarak gerçekleşen kentsel dönüşüm uygulamalarını eserlerinde sorunsallaştıran sanatçılar ele alınmıştır.

Tamamlanmış yüksek lisans tezinden geliştirilen bu bildiri ilk olarak tarihsel süreç içerisinde değişen kent politikaları özetle aktarılmış; günümüzde yaşanan kentsel dönüşümün dayandığı kentleşme çelişkileri araştırılmıştır. Aynı dönemde gelişen güncel sanat ortamının yapısı, kurumsallaşması ve uluslararası piyasaya eklenmesi değerlendirilmiş; sanatçıların farklılaşan pratikleri ve sanatsal stratejileri belirtilmiştir. Bunlara bağlı olarak, bu süreç içerisinde yer alan birçok öncü sergilerin ve etkinliklerin arşivleri; basılı ve dijital yayında çıkan haberler, söyleşiler ve eleştiri yazıları taranarak, kentsel dönüşüm bağlamında öne çıkan projeler, araştırmalar, çalışmalar üretmiş ve/veya yeni bir söylem kazandırmış sanatçıların eserleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, İstanbul, Güncel Sanat

Genç Kadınların Mekân Kullanımında Sınırlar ve Stratejiler: Kağıthane Örneği

Rabia Demirci

Bu bildiri, Kağıthane’de yapılan saha çalışmasına bağlı olarak, genç kadınların iş yeri, okul, alışveriş merkezi gibi gündelik hayatlarındaki mekân deneyimlerinin toplumsal cinsiyet ve sınıfsal aidiyet üzerinden ve aile bireylerinin kararlarıyla sınırlandırılma çabalarını ve genç kadınların bu sınırları aşmak için geliştirdikleri stratejileri tartışır. Kent ve toplumsal cinsiyet çalışmalarında kadınların mekân deneyimleri genel olarak yerel yönetimlerin eril politikalarını ve mekânların kullanımındaki kadın-erkek arasındaki ayrışmayı ve eşitsizliği ele alır.

Bununla birlikte özellikle de genç kadınların gündelik hayatlarında mekânla kurdukları ilişkilere odaklanan çalışmalar görece olarak azdır. Bu çalışmanın gösterdiği gibi, genç kadınların belirli bir saatte evde olmak zorunda olmaları, eğitimlerine çeşitli nedenlerle ara verdiklerinde yalnızca mahalle sınırlarında bulunan bir iş yerinde çalışmalarına izin verilmesi, okula giderken ailelerin servisleri tercih etmeleri ve böylece eve geliş ve gidiş saatlerinin kontrol edilmesi gibi nedenlerle kent mobilizasyonları sınırlandırılmaktadır. Bütün bu sınırlılıklara karşılık genç kadınlar, mahalle dışında bir okulda eğitim almak, şehir dışında üniversite okumak, okulda olmaları gereken zamanlarda farklı mekânlarda zaman geçirip akşam servisle eve dönmek, trafiği bahane ederek eve daha geç bir saatte gelmek, kameraların ve güvenliliğin olması gibi nedenlerle ailelerin vakit geçirmelerine izin verdikleri alışveriş merkezlerine gitmek için izin alıp çeşitli kafelerde vakit geçirmek gibi stratejiler geliştirirler.

Ayrıca, genç kadınlar için sosyal medya gerek kurdukları arkadaşlıklar gerekse açtıkları sahte hesaplar yoluyla sınırlılıkları aşmak için geliştirilen bir strateji olarak ortaya çıkar. Böylece, genç kadınlar mekân kullanımını evde olduklarında bile sosyal medyayı da içine alacak şekilde genişletirler.

Çalışma 2017 yılında başlayan ve yaklaşık bir yıl süren etnografik yöntemle kent merkezine yakın, kentsel yaşam deneyimi hakkında bilgisi olan Kağıthane’de alt-orta sınıf mahallesinde gerçekleşmiş olup ailesi ile birlikte yaşayan, evlilik deneyimi hiç yaşamamış, eğitimine devam eden ya da farklı nedenlerle eğitimine devam edemeyen ve ücretli bir işte çalışan veya iş hayatında yer almayı evde geçiren 15-24 yaş arası 25 genç kadınla yapılan derinlemesine mülakat ve bu genç kadınların vakit geçirdiği mekânlardaki katılımcı gözleme dayanır. Dolayısıyla, çalışma kent merkezine erişim olanağı ve kentin yarattığı fırsatlardan yararlanma olasılıkları bulunan genç kadınların sosyo- mekânsal olarak karşılaştıkları sınırlamalara ve bu sınırlara karşı geliştirdikleri stratejileri analiz eder. Gerçekleştirilen bu tez çalışması 2019 yılında tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Genç Kadınlar, Mekân, Toplumsal Cinsiyet

Lisansüstü Çalışmalarda Türkiye’de KentSEL Toplumsal Hareketler: Sorunlar, Odaklar ve Metodolojik Yaklaşımlar

Yasemin Bahçekapılı

Toplumsal hareketler, oluştukları ve sürmeye devam ettikleri dönemin toplumsal, kültürel, siyasal ve ekonomik hayatını yansıtır. KentSEL toplumsal hareketler ise bunlara ek olarak mekâna ilişkin bir yansımayı anlatır: İnsan ve mekân ilişkisinin gelişimini anlamak için kentsel toplumsal hareketler önemli bir kaynağı oluşturur. Mekânın (yeniden) üretiminde söz sahibi olmak ve kent hakkını aramak için gerçekleştirilen eylemler olarak da tanımlanan kentsel toplumsal hareketler, kişilerin karar alma süreçlerine dahil olmasında ve siyasal yapılanmaların katılımcı bir modeli sürdürmesinde etkili olabilecek; ve siyasetin kentin gerçekliğinden ve kentlinin gündelik hayatından uzaklaşmasını engelleyecek hareketlerdir.

Bu bildiri kentsel toplumsal hareketler ve gündelik hayat ilişkisinin gömülü teori metodolojisiyle çözümleneceği doktora tez araştırmasının literatür taraması evresinde oluşan bir araştırma sunulmaktadır. Araştırmada bilimsel çalışmalarda Türkiye’deki kentsel toplumsal hareketlerin hangi odaklar üzerinden ve nasıl incelendiğini tespit etmek amacıyla Türkiye’de üretilen lisansüstü çalışmalar içerik ve söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir. Ulaşılan çalışmaların genel özellikleri tespit edildikten sonra çalışmalar metodolojik yaklaşımları ve odak konuları üzerinden ele alınmıştır. Böylece kentsel toplumsal hareketlerin hangi özellikleriyle ele alındığı, hangi sorunlara çözüm aramak için gerçekleştiği, konuyla ilgili bilimsel üretimin odağının hangi alanlarda olduğu tespit edilmiştir. Mekânın (yeniden) üretiminde hangi problemlerle karşılaştığı ve bu problemlerin hangi zaman diliminde ön plana çıktığı bu incelemede cevabının bulunacağı diğer sorulardır. Son bir tartışma olarak gündelik hayatın incelenen çalışmalarda nasıl bir yer tuttuğu değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: KentSEL Toplumsal Hareketler, Kent Hakkı, Mekânın (Yeniden) Üretimi

Özgeçmiş

Albeniz Tuğçe Ezme Gürlek, 2009 yılında MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümünü bitirdi. 2014 yılında Cincinnati Üniversitesi Toplumsal Planlama Yüksek Lisans Programı'ndan Yerel ve Uluslararası Kalkınma alanında uzmanlaşarak mezun oldu. 2009 yılında kazanmış olduğu YLSY programı ile Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi adına ABD'ye gönderilmiş ve 2014 yılından bu yana aynı üniversitenin Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde Kentleşme ve Çevre Sorunları Ana Bilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak akademik çalışmalarını sürdürmektedir. Aynı zamanda 2017 Aralık ayından bu yana MSGSÜ Şehircilik Programı'nda doktorasına devam etmektedir.

Eda Gecikmez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Resim Bölümü'nden mezun oldu. Lisans eğitimi sırasında bir yıl İspanya Valencia Politeknik Üniversitesi San Carlos Güzel Sanatlar Fakültesi'nde eğitim gördü. 2016- 2017 döneminde Beyrut, Lübnan'da Ashkal Alwan Plastik Sanatlar Derneği'nin düzenlediği Home Workspace Sanat Eğitimi Programı'na katıldı. 2019 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Yüksek Lisans programını bitirdi. 2004 yılından itibaren yurtiçi ve yurtdışında birçok karma sergiye katıldı, uluslararası sanat projelerinde yer aldı. Son olarak, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Bölümü Sanatta Yeterlik Programı'na başlayan Gecikmez çalışmalarını İstanbul ve Ankara'da sürdürmektedir.

Rabia Demirci, Lisans eğitimini Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde tamamladı. Yüksek lisans eğitimine Marmara Üniversitesi Yerel Yönetimler ve Kent Politikaları Bölümü'nde devam etti. Saha çalışmasına dayanan ve Dr. Öğr. Üyesi Osman Savaşkan'ın danışmanlığında yürüttüğü "Genç Kadınların Mekân Kullanımında Sınırlar ve Stratejiler: Kâğıthane Örneği" adlı çalışmasıyla yüksek lisans eğitimini 2019 yılında tamamladı. Yapmış olduğu çalışmayı çeşitli sempozyum ve kongrelerde bildiri olarak sundu. Ayrıca, tezinden yola çıkarak yazmış olduğu "İmkân ve Sınırlılıklar Arasında Genç Kadınların Mekân Deneyimi: Kağıthane Örneği" adlı makalesi, Sabancı Üniversitesi'nin Dicle Koğacıoğlu adına düzenlediği makale yarışmasında birincilik ödülüne layık görüldü. Akademik ilgi alanları; toplumsal cinsiyet, mekân, kent ve gündelik hayat gibi konulardan oluşmaktadır.

Yasemin Bahçekapılı, lisansını 2016 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde; yüksek lisansını ise 2018 yılında "Kent Merkezinde Toplumsallaşma Pratikleri: Karaköy Örneği" başlıklı teziyle aynı bölümün Kent Çalışmaları Programı'nda tamamladı. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Şehircilik Programı'nda doktora adaydır. 2014 yılından beri çeşitli bilimsel araştırma projelerinde nitel araştırmacı olarak yer almaktadır. 2019 yılından itibaren mimar, kent araştırmacısı Burcu Tüm ile "White Nights: Women in Darkness and Cities" adlı araştırma projesini yürütmektedir. Araştırma alanları gündelik hayat, (kentsel) toplumsal hareketler, kamusal mekân, kamusalılık ve kent hakkıdır. Aynı zamanda sosyal bilimlerde ve kent çalışmalarında metodoloji konusuyla ilgilenmektedir.

3

Toplumsal Cinsiyet

Moderatör //
Bengisu Ertek

Kanıksanmış cinsiyet rollerini toplumda, bilimde, siyasette ve gündelik yaşamda daha eşit, adil ve özgürleştirici bir yönde dönüştürmeyi hedefleyen toplumsal cinsiyet tartışmaları, mekânsal çalışmalara da önemli bir katkı sunar. Değişimi ve dönüşümü hedefleyen bu eleştirel bakış mekâna dair olagelmiş algıları, kullanımları ve düşüncelerimizi de etkiler. Kadınların mekânla kurdukları ilişkinin nasıl şekillendiği ve nasıl yeniden üretildiği bu bağlamda önemli bir tartışma konusudur. Toplumsal Cinsiyet başlıklı oturumda konuya farklı zaman, coğrafya ve yöntemler üzerinden yaklaşan araştırmalara yer verilmiştir.

The Spatial Implications of the Regulation of Prostitution and Syphilis in Early Republican Istanbul

Zehra Betül Atasoy

After its foundation, the Republic of Turkey initiated an agenda for public health projects. Treating and preventing syphilis became one of the priorities of the government because it was not just a threat to the nation's mothers but also to unborn citizens as the disease was associated with birth defects and stillbirths. As a result, prostitution was identified as a public health risk and the state instituted a regulatory regime to determine appropriate sexual practices and places.

The centralization of the control of prostitution and syphilis epidemic led to spatial concentration and surveillance of prostitution in the urban environment within the context of fighting against syphilis. Even though prostitution took place in different neighborhoods in Istanbul, Beyoğlu and Galata districts were the focuses of discussion as the centers of the entertainment industry.

My research examines zoning practices both in locations of prostitution and healthcare providers treating venereal diseases. It also investigates their spatial implications particularly in Abanoz, Ziba, and Zürafa streets through the centralization of the regulation of sex trade and control of syphilis under the early Republican regime. I designate the state's vision of the everyday for its citizens as denominator and investigate the changing trends. To achieve this, I contextualize the daily practices of women within a broader political and social framework by juxtaposing the state-initiated documents (laws and regulations) with the textual and visual documentation that can reveal day-to-day practices such as newspaper articles, photographs that were taken in the vice districts, maps, and literary writings.

Keywords: Public Health, History of Everyday Life, Gender

Küreselleşmeyi “Aşağıdan” Düşünmek: Göçmen Bebek ve Çocuk Bakıcılarının İstanbul'daki Konumlarının Haritalanması

Melis Aydın

Küreselleşmenin, kentlere olan yansımalarının önemli etmenlerinden biri de kentlere yönelen yeni tür insan akışlarıdır. İstanbul kenti de uzun yıllardır farklı insan akışları tarafından değişmekte ve dönüşmekte, çok farklı coğrafyalardan göç almaktadır. Bu insan akışlarının kentte en az görünür olanlarından biri ise gerek enformel çalışma yöntemleri, gerekse kayıtdışı ikamet nedeniyle göçmen kadın ev işleri oluşturmaktadır. Bu çalışma, İstanbul'da yaşayan ve çalışan göçmen bebek ve/veya çocuk bakıcısı kadınların kent içindeki konumlarını, çeşitli küreselleşme ağlarıyla olan ilişkilerini incelemeyi, kent mekânına yayılan bebek ve/veya çocuk bakım sektörünün göçmen kadınlar, aracı firmalar ve işverenler gibi farklı bileşenleriyle ve farklı ilişki biçimleriyle beraber ele alınarak İstanbul'da nasıl bir mekânsallık ürettiğinin haritasını çıkarmayı, bu harita içerisinde ise farklı bileşenlerin nasıl mekânsal ilişkiler kurduğunun incelenmesini amaçlamaktadır.

Çalışmada öncelikle google arama motoru kullanılarak ve konum bilgileri değiştirilerek “İstanbul'da bebek ve çocuk bakıcısı” araması yapılmış, arama sonucunda hem web sitesi hem de adres bilgilerine ulaşılan 33 adet aracı firma, konumlarına ve iş tanımlarına göre sıralanmıştır. Böylelikle aracı firmaların İstanbul şehri içerisindeki konumları ve kümelenmeleri saptanmaya çalışılmıştır. Bu firmaların konumları İstanbul haritası üzerine işlenmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında bu aracı firmalardan, web sitelerinde iş ilanları bulunan beş tanesi seçilmiştir. Bu seçim ise şu şekilde yapılmıştır; İstanbul Anadolu Yakasında aracı firmaların en yoğun yer aldığı Ataşehir ve Kadıköy ilçelerinden sitelerinde ilan bulunan birer, Avrupa Yakasında en yoğun olan Beşiktaş ve Şişli ilçelerinden birer firma, sitelerinde ilan sayılarının yüksekliği baz alınarak seçilmiştir. Ayrıca bir iş ve eleman arama platformu olan bakiciburada.com sitesinden de hem Anadolu hem de Avrupa yakasını kapsayacak şekilde bir arama yapılmıştır. Aramanın bu şekilde yapılmasının sebebi, İstanbul'da aracı firmaların en yoğun yer aldığı dört ilçe üzerinden, İstanbul geneli için daha dengeli sonuçlara ulaşabilme isteğidir. İlanlar her web sitesi için ayrı ayrı olacak şekilde konum, aranan kişide istenen özellikler ve istenen çalışma şekline göre sıralanmış, ayrıca bu ilanların İstanbul içindeki konumları, yoğunluklarına göre İstanbul haritasına işlenmiştir. Son olarak ise tüm ilanlar İstanbul haritasına işlenerek iş ilanlarının en yoğun ve en seyrek olduğu ilçeler tespit edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü olarak iş arayan göçmen kadınlara ulaşılması hedeflenmiştir. Bu arama ise kadınların hepsinin Türkçe bilmiyor olabileceği düşünülerek hem Türkçe hem de İngilizce kaynaklardan yapılmış, “En Uygun Eleman”, “Great Au Pair” ve “Au Pair Quest” firmalarının web sitelerinde İstanbul'da bulunan ve bebek ve/veya çocuk bakıcısı olarak iş arayan göçmen kadınlara ulaşılmıştır. Ulaşılan kadınlar hakkında erişilebilen bilgiler ile İstanbul içindeki konumları ve geldikleri ülkeler ayrı ayrı listelenmiş ve bu bilgiler ayrıca haritalanmıştır.

Son olarak ise iş arayan tüm kadınların İstanbul içindeki konumları ve geldikleri ülkeler haritalanmıştır. Çalışmanın dördüncü ve son aşamasında ise aracı firmalar, iş ilanları ve iş arayan göçmen kadınlar üzerine üretilen haritalar karşılaştırılarak farklı kümelenmeler, çakışmalar ve ayrışmalar saptanmaya, böylelikle bakım sektörünün İstanbul üzerindeki farklı mekânsal tezahürleri incelenmeye çalışılmıştır. Çalışma neticesinde ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde, aracı firmaların, bebek ve/veya çocuk bakıcısı arayan kişilerle mekânsal olarak kesiştiği, göçmen kadınların ise İstanbul'un farklı ilçelerinde kümelenmediği fakat bu ilçelerin ne aracı firmalarla, ne de işverenlerle kesişmediği görülmüştür. Ayrıca aracı firmalar ve işverenler genel olarak kentin merkezi bölgelerinde konumlanırken, göçmen kadınların daha çok kentin kenarlarında kümelenmediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Küreselleşme, Bakım Sektörü

Mekânın Cinsiyeti ve Yeni Orta Sınıf Karşılaşmaları: Çekmeköy Örneği

Bahar Kılan

Konusu yeni orta sınıf kadınların aile içi rolleri, tüketimleri, sınıf pratikleri, mekân algıları olan bu çalışma Çekmeköy’de bir sitede, ağırlıklı olarak eğitim yoluyla yükselen yeni orta sınıf kadınların kültürel sermayeleri üzerinden kendilerini sınıfsal olarak inşa etme süreçlerini incelemektedir. Yeni orta sınıf kadınların ortak mekânda iktisadi ve kültürel sermaye, muhafazakâr-seküler ayrımları bağlamında iktisadi sermaye sahibi ama, kültürel sermayeden görece yoksun yeni orta sınıf kadınlar karşısında kendilerini yaşam tarzları, kimlikleri ve aidiyetleri üzerinden ayrıştırmalarını ve kendilerini yeniden özne olarak inşa etmelerini tartışmaktadır.

Siteler, Türkiye’nin 1980 sonrası küresel tüketim kültürüne dahil olmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni yerleşim birimleridir ve orta ve üst-orta sınıfların kimliklerinin inşasında önemli rol oynamışlardır. Siteleri ele alan çalışmaların toplumsal cinsiyet boyutu genellikle kadınların kent merkezlerinden uzaklaştığı, çepere itildiği ve buradaki temel aktivitenin ise tüketim olduğu üzerinedir. Bununla birlikte siteler, literatürde daha çok site içi ile dışı arasında yaşanan ayrışma temelinde ele alınmış ve bu ayrışma sitelerin kendine yeten mekânlar olmalarından kaynaklı farklı sınıftan kesimlerin birbirlerine temas etmemesinden dolayı sosyo-ekonomik temelli okunmuştur. Bu çalışma hem site içi ve dışı arasında yaşanan ayrışmanın sosyo-ekonomik temelden sosyo-kültürel temele kaymasına hem de site içerisindeki heterojen olmasından dolayı farklı yeni orta sınıf pratiklerinin birbirinden ayrışmalarına odaklanır.

Çalışma 2017 yılında başlayan ve yaklaşık bir yıl süren etnografik yöntemle gerçekleşmiş olup Çekmeköy’de bir sitede yaşayan 24 yeni orta sınıf kadınla yapılan derinlemesine mülakata ve gerek site içerisinde gerek dışarısında yeni orta sınıf kadınların kullandıkları mekânlardaki katılımcı gözleme dayanır. 1999 depremi sonrası zeminin sağlam olmasından kaynaklı talep görmeye başlayan Çekmeköy, Fatih Sultan Mehmet köprüsüne olan yakınlığı ile Avrupa yakasına mobilizasyonu kolaylaştırması, Alemdağ ormanlarına olan yakınlığı ile de doğal bir çevreye olan özleme cevap vermesi sebebiyle yükselen bir konut alanı haline gelmiştir. Çalışma kadınların aile içi rolleri, site içerisinde kültürel sermayesi güçlü kesimlerin iktisadi sermayesi güçlü kesimlerle tüketim üzerinden ayrışmalarını ve alım gücü artan İslami orta sınıfların mekâna dahil olmasıyla seküler yaşam tarzının baskın olduğu bu sitede tarafların mekân üzerinden mücadelelerini çözümler. Böylece, bu çalışma yeni orta sınıf içindeki ayrışmalara odaklanarak, yeni orta sınıfın çok da homojen olarak ele alınamayacağını iddia eder.

Anahtar Kelimeler: Site, Yeni Orta Sınıf, Toplumsal Cinsiyet

İl-İlçe-Köy Ekseninde Kadın Gündelik Yaşamı ve Kamusallığı

Emine Hızır

“İl-İlçe-Köy Ekseninde Kadın Gündelik Yaşamı ve Kamusalığı” başlıklı tez, Güneysu ilçesinde yaşayan kadınların Rize il merkezi, Güneysu ilçe merkezi ve Güneysu’nun köyleri arasında gerçekleştirdikleri gündelik yaşam pratiklerine odaklanmayı; bu pratikler ışığında kadınların kamusal alan ve kamusal mekânlarla kurdukları ilişkileri, oluşturdukları alternatif kamusal mekânları anlamayı hedeflemektedir.

Rize’nin Çayeli, Fındıklı, Çamlıhemşin gibi etnik ve kültürel farklılıklarıyla birçok çalışmaya konu edilmiş ilçelerinin dışında kalan Güneysu, geleneksel yaylacılık faaliyetlerinin sürdürülmediği, çay tarımının ve çay sanayiinin yoğun olarak yapıldığı, Rize’nin yüzölçümü olarak en küçük ilçelerinden biri. Dışarıdan bir bakışla bakıldığında ilçede altı çay ocağı ve iki kahvehanenin varlığı göze çarpmaktadır. Erkek mekânları olarak bilinen ve kurgulanan bu mekânların dışında lokanta ve pastaneler, ilçenin iki sokağına yerleştirilen banklar da yine erkeklerin yoğun olarak kullandığı alanlardır. Bu ilk bakış ışığında ilk soru/n, kadınların “nerede” olduğudur. Kadınlar bu kamusal mekânları kullan(a)mıyorlarsa, buldukları ya da kamusalılaştırdıkları alternatif mekânlar var mıdır, bu mekânlar kadınlara hangi imkânları sağlamaktadır? Araştırmanın bulunduğu noktada kadınların gündelik yaşamlarında köylerde, bahçede mahsul işleri bittikten sonra bir bez etrafında oturup yedikleri yemekler, özellikle kış mevsiminde on-on beş kişilik gruplarla evlerinde sırayla düzenlenen para günleri, şehir merkezindeki lokanta veya kafelerde arkadaşlarıyla düzenledikleri kahvaltılar gibi kamusalılaştırma faaliyetleri tespit edilmiştir. Araştırmada feminist bakış açısı ve etnografik yöntemden faydalanılmıştır. Kadınların ilçede, köylerde veya il merkezinde zaman geçirdikleri alan ve mekânları saptayarak neden bu alanları tercih ettiklerine/kullandıklarına odaklanmak, toplumsal cinsiyet rollerinin ve ataerkil geleneğin kadınların mekân kullanımına etkilerini anlamak adına önem taşımaktadır. Alternatif kamusal mekânlar düşüncesi ve çeşitli kamusalılık biçimlerinin varlığı, feminist eleştirilerin katkılarıyla bu araştırmaya yol göstermiştir. Araştırmada katılarak gözlem ve görüşme tekniklerinden yararlanılmaktadır. Kadınların il, ilçe ve köy mekânlarını kullanımında kuşak farkı olup olmadığını anlamak amacıyla örneklem grubu seçilirken yaş kriteri uygulanmamış, her yaşta kadınla görüşme yapılması planlanmıştır. Mart ayında saha çalışmalarına başlanan tezde, içerisinde bulunduğumuz pandemi süreci ve tedbirlerinin de etkisiyle bazı aksaklıklar yaşansa da, çalışmalara devam edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Kamusalığı, Gündelik Yaşam, Etnografi

Özgeçmiş

Bahar Kılan, 1988 yılında İzmir’de doğdu. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi (ÇAP) ve İşletme Bölümleri’nden 2015 yılında mezun oldu. 2016 yılında Marmara Üniversitesi Yerel Yönetimler ve Kent Politikaları Yüksek Lisans Programına kabul aldı. Haziran 2018’de Dr. Öğr. Üyesi Osman Savaşkan danışmanlığında gerçekleştirdiği “Mekân ve Yeni Orta Sınıf Kadınlığının İnşası: Çekmeköy Örneği” başlıklı teziyle mezun oldu. Çalışması doğrultusunda çeşitli sempozyum ve seminerlerde bildiri sunumlarını gerçekleştirdi. Toplumsal cinsiyet, gündelik hayat, mekân, sınıf konuları akademik ilgi alanlarını oluşturmaktadır.

Emine Hızır, 24 yaşındadır. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü lisans programından 2018’de mezun oldu. Aynı üniversitede Genel Sosyoloji ve Metodoloji alanında yüksek lisans yapmaktadır. Kadın yazarlar, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları, kadın kamusalılığı konularıyla ilgilenmektedir. 2019 yılında Suat Derviş’in “Beni mi?” adlı öykü kitabını Arap harflerinden Latin harflerine aktararak yayıma hazırladı (İthaki Yayınları, Sevdagül Kasap ile birlikte). “İl-İlçe-Köy Ekseninde Kadın Gündelik Yaşamı ve Kamusalılığı” başlıklı yüksek lisans tezinin saha çalışmalarını sürdürmektedir.

Melis Aydın, 1983 yılında İstanbul’da dünyaya geldi. Lisans eğitimini 2008 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nde, yüksek lisans eğitimini ise yine aynı üniversitenin Mimari Tasarım Sorunlar Kürsüsü’nde “Tarlabaşı Bölgesi’nin Kamusal Mekân Açısından Değerlendirilmesi: Tarlabaşı Yenileme Projesi Öncesi ve Sonrası” adlı teziyle tamamladı. 2006 yılından beri çeşitli mimarlık ofislerinde mimarlık pratiğini sürdürmektedir. Doktora çalışmalarına ise Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Şehircilik Doktora Programı’nda devam etmektedir. Akademik ilgi alanları; feminist coğrafya, mekânın ilişkiselliği, göç ve küreselleşme.

Zehra Betül Atasoy, New Jersey Institute of Technology (NJIT) ve Rutgers Üniversitesi ortak Urban Systems Programı’nda doktora çalışmalarını sürdürmektedir. 2010 senesinde İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nden mezun olan Atasoy, aynı sene İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Tarihi Programı’nda başladığı yüksek lisans çalışmasını 2012 senesinde tamamladı. Ayrıca 2011-2013 seneleri arasında Arkitera Mimarlık Merkezi’nde editör olarak görev aldı. 2014-2018 arasında NJIT Hillier Mimarlık ve Tasarım Fakültesi’nde öğretim asistanlığı yaptı. 2018-2019 akademik yılında Kadir Has Üniversitesi- İstanbul Çalışmaları Merkezi’nde misafir araştırmacı olarak bulundu.

4

Doğa ve Mekân İlişkisi

Moderatör //
Çare Olgun Çalışkan

21. yüzyıl, geçmişte hiç olmadığı kadar kentleri, kentleşmeyi ve etkileşim alanlarını tartıştığımız yeni bir dönemi de beraberinde getirdi. Planlamanın ve ilgili diğer disiplinlerin önemini de arttıran bu süreç, aynı zamanda gündelik yaşamımıza kadar uzanan türlü sorunların da artmasına, yoğunlaşmasına ve küresel ölçekteki çözüm arayışlarını doğurdu.

Hahn'ın (2013), kentleri hem sorun yaratan birer meydan okuma hem de birer çözüm anahtarı olarak gören yaklaşımı, Reader'ın (2007) da çoğu insan için kentlerin sorun değil çözüm olarak görüldüğünü hatırlatan, sorun kaynağı ile çözümün bir olduğu vurgusu beraberinde kırsal alanları düşünmediğimizde eksik kalır. Özellikle de Türkiye gibi gelişen ülkeler ve az gelişmiş ülkeler için!

Bu bağlamda hızlı kentleşen, kırsal gücünü belirli oranda koruyabilmiş ve kentleşmenin olumsuz etkilerini giderek daha fazla hissedilen Türkiye'de, mevcut koşulları iyileştiren/geliştiren ya da temel sorunlara odaklanarak bütüncül çözüm önerileri içeren çalışmalar/araştırmalar daha da önem kazanmakta. Planlamanın da gündemini etkileyen bu sorunlar ve arayışlar yeterince görünür olmasa da planlamanın kendisini de masaya yatırmakta. Mekân ise fiziki olarak somut bir özne olmaktan çıkıp, farklı işlevler ve roller bürünebilen, soyutlaşan ve toplumsal açıdan daha da ilişkili olarak ele alınan bir özne olarak kendini yeniden tariflemekte ve farklı araştırmalarda yeniden hayat ve anlam bulmakta. Mekânın bu yeniden ele alınabildiği süreçte kentler daha fazla doğa-ekoloji ile ilişkili olarak yorumlanmakta ve kırsal hinterlandıyla bir bütün olarak değerlendirilmekte. Daha önce yeterince üzerinde durulmayan ve 'kentin dışarı' diye düşünülen mekânlarsa bizlere gerek kırsal yaşamın gelişmesinde, gerek kent yaşamının ve kentler arasındaki ilişkilerin gelişmesinde, gerekse alternatif ekonomik gelişmelerde yeni fırsatlar yaratabilmekte. Tüm bu konular ve ilişkiler bir bütün olarak küresel iklim ve ekolojik sürdürülebilirlik için bir söz söyledikçe, olumlu etkilerini ortaya koydukça dünya daha da yaşanılabilir olmaktadır. İçinde bulunduğumuz sarsıcı dönem (Covid-19 pandemi süreci) artık yeni bir anlayışın ve arayışların da kapısını aralayan bir fırsat olarak karşımızda...

Planlama - Tasarım - Yönetim Modeli Çerçevesinde Doğa Yürüyüş Rotası ve Örnek Saha Çalışması Doğrultusunda Kırsal Kalkınmaya Etkisinin Tartışılması

Serim Dinç

21. yüzyıl toplumunda “yürümek” bir yeri deneyimlemenin en popüler biçimi olmuştur. Kırsal içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve mekânsal sorunların çözüm önerisi olarak sunulan kırsal turizmin aktivitelerinden biri olan doğa yürüyüşüne yönelik artan ilgi, yönetimler ve karar vericiler tarafından kırsalın kalkınmasında bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Türkiye’de de benzer eğilimin görülmesi ancak, yürüyüş yollarına yönelik yasal düzenlemelerdeki ve planlama sistemindeki boşluklar ve yerel yönetimlerin bu konudaki eksik bilgi ve tecrübeleri araştırmanın hareket noktasını oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacı, kırsal turizmin gelişimini teşvik eden yürüyüş rotalarının kırsal yaşamın sahip olduğu değerlerle birlikte varlığını sürdürebilmesi için gerekli planlama-tasarım-yönetim sürecini ve ilkelerini ortaya koyan bir model yaklaşımı geliştirmek; söz konusu yaklaşımı ise kalkınmaya olası etkileri ile değerlendirmektir. Araştırmanın gelişiminde (1)“Doğa yürüyüş rotaları” perspektifinden “kırsal kalkınma” ve “kırsal turizm” kavramları temelli ikincil kaynak literatür araştırmasına dayanan “bağlam ve araştırma tasarımı” (2)Türkiye ile kırsal dinamikleri benzer olan, kırsal turizmde hızlı bir gelişme gösteren ve yürüyüş rotalarını planlama ve tasarım alanında tanımlayan ülkelerden, saha çalışması için seçilen örneklerle niteliksel benzerlik gösteren ve deneyimlenmiş olan iki yurtdışı örneğiyle “karşılaştırmalı vaka analizi” (3)Türkiye’deki ilk ve ikinci uzun mesafeli yürüyüş rotaları olan ve uluslararası tanınmışlığa sahip Likya ve Aziz Paul Yolu yürüyüşçülerinin deneyimleri doğrultusunda rotaların ihtiyaçlarının ortaya konulması ve “rotaları bütüncül bir yaklaşım çerçevesinde ele alan planlama-tasarım-yönetim sistemine ihtiyaç vardır” hipotezinin geçerliliği araştırılmaktadır.

Yöntem olarak online görüşmeler yapılmıştır. Gerçekleştirilen araştırmaların bulguları, rotaların entegre ve tutarlı olması gereken bir “ağ” olarak düşünülmesinin ve sürecin bir parçası olarak bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasının gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu kapsamda, geliştirilen model ile farklı ölçeklerde farklı araçlarla tanımlanmış ve ölçekler arası bir yaklaşımla yürüyüş rotalarının temel planlama ve tasarım ilkeleri belirlenmiştir. Son olarak, söz konusu modelin kuramsal çerçevede belirtilen kırsal turizmin ilkeleri üzerinden değerlendirilmesiyle kalkınmanın bir aracı olarak hangi nitelikte değerlendirilebileceği tartışılmıştır. Çalışmanın, yürüyüş rotalarının kontrollü düzenlenmesine ve mevzuat sisteminin oluşmasına yönelik girişimlere destek olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma, Yürüyüş Rotaları, Tematik Tasarım Rehberleri

Kentlerin Tarım Alanlarına Yayılmaya Çevresel Peyzaj Yaklaşımı: Kırcaami, Antalya Örneğinde Soyut Ve Somut Unsurların 'Çerçeve Peyzaj' Modeline Dahil Edilmesi

Ege Döşemeci

Çalışmanın amacı, kentlerin tarım alanlarına nasıl yayılabileceğini çerçeve modeline soyut ve somut unsurların dahil edildiği çevresel peyzaj yaklaşımıyla araştırmaktır. Tarım alanlarının planlı kentleşmesi ile doğal peyzaj ve bu peyzajın sunabileceği servisler kaybolmaktadır. Söz konusu alanlara özgü karmaşık bağlamın ve ekolojik kaygılarının daha iyi anlaşılabilmesi için insana, çevreye ve ikisinin ilişkisine ışık tutan soyut ve somut unsurların ortaya çıkarılması gerekmektedir. Tezin varsayımı, bu unsurların çerçeve peyzaj modeline dahil edilmesiyle peyzajın sağlayacağı servislerin daha etkili kılınabileceğidir.

Kırcaami, yoğun kent dokusundan sadece bir sokak ile ayrılmış, 1477 hektar büyüklüğünde, kentin makro- formunda önemli etki yaratabilecek bir tarım alanıdır. Kırcaami örneği üzerinden 'tasarım yoluyla' yapılan araştırma iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, Antalya ve Kırcaami ölçeklerinde katman analizi, saha gözlemleri ve yarı yapılandırılmış görüşmelerden yararlanılarak soyut ve somut unsurlar açığa çıkarılmıştır. İkinci bölümde ise bu unsurlar çerçeve modeli tasarımına dahil edilmiştir. Hollanda kökenli 'çerçeve' (framework veya casco) modeli, ekolojik bir temel oluşturmasının yanında belirsizlik durumlarında uygulanabilir olması sebebiyle Kırcaami'nin 25 yıldır süren kentleşme tartışmalarına çözüm niteliği taşımaktadır. Model, Kırcaami'nin tarım alanı olarak kaldığı veya kentleştiği iki senaryo için de uygulanmıştır.

Kentin Kırcaami'ye yayılması bağlamında ortaya çıkarılan soyut unsurlar; kentlinin iklim ve su ile antik dönemlere uzanan ilişkisi, kent ile özdeşleşen fakat günümüzde görünürlüğü gittikçe azalan kırsal kimlik, tarım alanına yayılmayı tartışılabilir kılan rant odaklılığı ve Kırcaami'lerin "kalıcı olamama sendromuna" düşürülmesidir. Bu unsurlar, çerçeve modeli ile sağlanacak peyzaj servislerinin belirlenmesine katkıda bulunmuştur. Somut unsurlara örnekler ise Kırcaami'nin mevcut peyzaj örüntüsü, suyun çeşitli şekillerde kullanımı ve kontrolü, gölge oluşturma ile ara alanların kullanımı, istenen/istenmeyen rüzgarları gözetim yöntemleridir. Bu unsurlar ise peyzaj elemanlarının çalışma prensibi ve tasarımlarına ilham vermiştir.

Sonuç olarak Kırcaami'ye tüm senaryolar için uygulanabilen, soyut/somut unsurların dahil edildiği, esnek, çok amaçlı, doğal peyzajı önceliklendiren, ölçekler arası tutarlı bir çerçeve tasarımı sunulmuştur. Tezin varsayımı tasarım üzerinden doğrulanmış olsa da modelin Türkiye'deki uygulanabilirliği güncel mevzuat bakımından tartışmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Somut ve Soyut Peyzaj Unsurları, Peyzaj Servisleri, Kentlerin Tarım Alanlarına Genişlemesi

Kent Planlamada Önemli Bir Bileşen Olarak Açık-Yeşil Alan Sistemleri: Koçarlı İlçesi (Aydın) Kent Merkezi

**Gamze Baykurt
Barış Kara**

Açık-yeşil alanların niteliği ve niceliği kentler ve kentliler için büyük önem taşımaktadır. Farklı kullanıcı gruplarının rekreasyonel gereksinimlerini karşılayan kentsel açık-yeşil alanlara kentlerin her noktasından yaya olarak ulaşılabilir. Araştırmada Aydın ili Koçarlı ilçesi kent merkezindeki açık- yeşil alanlar incelenerek geliştirilmesi ve kullanımının artırılması yönünde öneriler getirilmiştir. Tarihi Cihanoğlu kulesinin varlığı ve öğrenci potansiyeli Koçarlı'da açık-yeşil alan sisteminin oluşturulmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Açık-yeşil alanlarla ilgili yazılı ve görsel literatür, gözlem formları ve alanda çekilen fotoğraflar araştırma materyalini oluşturmaktadır. Açık-yeşil alanlar ziyaret edilerek gözlemler yapılmış, fotoğraflar çekilmiş ve mevcut durumları analiz edilmiştir. Bu mekânların geliştirilmesi yönünde öneriler getirilmiştir. Bulgular: Alan ziyaretleri sonucunda Koçarlı ilçe merkezinde 1 mezarlık, 1 pazaryeri, 1 meydan ve 37 park olduğu görülmüştür. Mezarlık ilçenin yakınında yer almakta olup merkezden kopuk bir yapıdadır. Pazar yeri yıl boyunca Pazartesi günleri hizmet sunmaktadır. Kent meydanı, merkezi konumundan dolayı yıl boyunca yoğun kullanılmaktadır. Kent meydanının kullanım yoğunluğunu karşısında bulunan park artırmaktadır. Parkların bir bölümü yaz aylarında, kış aylarına oranla daha yoğun kullanılırken, bir bölümü ise çok az kullanılmaktadır. Yoğun kullanılan parkların donatı açısından eksiklikleri bulunmaktadır.

Koçarlı'da açık-yeşil alanların birbirinden kopuk olduğu ve aralarında bir bağlantının olmadığı görülmüştür. Bunun için kent içindeki parklar kendi aralarında ve pazaryeri ve kent meydanı ile mevcut ulaşım ağı üzerinde geliştirilme önerisi getirilmiştir. Kent yakın çevresinde yer alan mezarlık ise kent içindeki pazaryeri, kent meydanı ve parklar ile yine aynı yöntem kullanılarak entegre edilmiştir. Böylece Koçarlı ilçesi kent bütününde yaya ulaşımını kesintisiz sağlayacak bir kentsel açık-yeşil alan sistemi oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Açık-Yeşil Alanlar, Açık-Yeşil Alan Sistemi, Bisiklet Yolu

Özgeçmiş

Ege Döşemeci, 1993 yılında Antalya'da doğdu. 2016 yılında ODTÜ Mimarlık Bölümü'nde lisansını tamamladı. Lisansının bir yılını Madrid ETSAM'da değişim öğrencisi olarak geçirdi. 2017'de Politecnico di Milano'da başladığı Sürdürülebilir Mimarlık ve Peyzaj Tasarımı yüksek lisansının da bir yılını Wageningen University & Research Peyzaj Mimarlığı Bölümünde değişim öğrencisi olarak geçirdi. Böylece mimarlık ile başlayan eğitim hayatına peyzaj tasarımı, peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım alanları da eklendi. Sürdürülebilir gelişme, sürdürülebilir mikroekonomi, çevre felsefesi ve ekolojik restorasyon gibi çeşitli dersler olarak sürdürülebilirliği farklı alanlar çerçevesinden araştırdı ve bunları stüdyo projelerine dahil etti. 2020 yılında Henning Larsen mimarlık ofisinde kentsel tasarım projelerinde iklim analizi yaptığı stajını tamamladı.

Gamze Baykurt, 1996 Nazilli doğumlu olup; Aydın Nazilli ilçesinde yaşamaktadır. Liseyi Nazilli Menderes Anadolu Lisesinde tamamladıktan sonra Ege Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'ne başladı ve 2019 yılında mezun olup hedefi olan yüksek lisansa da Aydın Adnan Menderes Üniversitesinde başladı. Yüksek lisansının ilk öğrenim yılındadır.

Serim Dinç, 2012 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden mezun oldu. Ardından, 2013-2016 yılları arasında hem Universidad Politécnica de Madrid'de kentsel planlama üzerine yüksek lisansını yaptı hem de Ezquiaga Arquitectura, Sociedad y Territorio planlama ofisinde çalıştı. Türkiye'ye döndükten sonra 2019 yılında MSGSÜ'den Kentsel Tasarım uzmanlığını aldı. 2016 yılından itibaren de profesyonel anlamda Tasarım Rehberleri ekibiyle birlikte projeler üretmektedir. Bir yandan da 2019 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nde başladığı Şehircilik doktora programına devam etmektedir.

5

Hareket Mekânlar

Moderatör //
Barış Göğüş

Ülkemizde, her ne kadar bağımsız bir bilim dalı olarak yaygınlaşmamış olsa da ulaşım bilimi, mekâna farklı açılardan yaklaşarak odağına hareketi alır. Aktör ve aktantları, insan başta olmak üzere canlılar ve canlıların gereksinimlerinin lojistiğidir. İnsan yerleşmelerinde karşılaştığımız sorunların azımsanmayacak bir kısmı, planlamada ve politika üretiminde hareket - mekân ilişkisini bir arada düşünmemekten ileri gelmektedir. Bu ilişkinin çoğu zaman rant bölüşümüne, rekabetçi politikalara, bütüncüllükten uzak proje odaklı yaklaşımlara ve özellikle de günümüzde tüketim mekânları ile iç içe geçmiş hareketlilik potansiyellerine kurban edildiği örneklere üzülererek tanıklık ediyoruz.

Ulaşım alanında bir yatırım, proje veya planlama süreci, bir yerleşimin kaderini kökten değiştirebilmekte ve bu ilişkinin göz önünde bulundurulmadığı durumlarda ciddi sorunlar yaratmaktadır. Bu sorunlar, trafik sıkışıklığı, toplu ulaşım yetersizliği, arazi kullanım – ulaşım ilişkisizliği gibi yaşam konforumuzu etkileyen donatım sorunlarından; yaşlı, çocuk, kadın, sakat bireylerin kentsel yaşamdan dışlanmasına varan toplumsal sorunlara ve hatta insan yerleşmelerini aşan boyutlarıyla iklim değişikliği ve ekolojik felaketlere kadar uzayan, ölçekler arası geniş bir yelpazede örneklendirilebilir.

Çok disiplinli bir alan olarak mekân ve hareketlilik ilişkisini; farklı ölçeklerde, farklı yöntem ve yaklaşımlarla ele alan bu çalışmaların, mekân ve hareketlilik olgularını ‘dert’ edinmiş herkese katkı sunabilmesi dileğiyle.

Bir Kentsele Ulaşım Modu Olarak Hafif Raylı Sistemler ve CBS Destekli Olarak Güzergâh Tayini

**Ömer Murat Urhan
Tayfun Salihoğlu**

Hafif Raylı Sistemler (HRS) karayolu trafiğinden ayrılmış, özel yol hakkıyla işletilen, tramvaydan yüksek kapasiteye ve hıza sahip demiryolu tabanlı ulaşım sistemidir. HRS'de, güzergâh tasarımı en önemli evre olarak değerlendirilmektedir (Kırlangıçoğlu, 2014). Bu sistemlerin yapılı çevreye entegre edilmesinde Çok Ölçütlü Karar Alma (ÇÖKA) süreçlerinin işletilmesi önemlidir. Konu kapsamındaki literatür araştırmasında HRS güzergâh tasarımı için; Kamu ve Eğitim Kurumlarına Yakınlık (El-Hallaq ve El-Yazory, 2017), Sanayi ve Ticaret Alanlarına Yakınlık (Kırlangıçoğlu, 2014), Toplu Konut Alanlarına Yakınlık (Rosenberg ve Esnard, 2008), Sit Alanlarına Uzaklık (Kırlangıçoğlu, 2014), Havza Koruma Kuşaklarına Olan Mesafe (Farkas, 2009; Valley Metro, 2010), Topoğrafya (Ahmed ve Asmael, 2009), Jeoteknik ve Jeolojik Uygunluk (Ahmed ve Asmael, 2009; Djenaliev, 2007), Nüfus Yoğunluğu (Brunner, Kim ve Yamashita, 2011; El-Hallaq ve El-Yazory, 2017), Yolculuk Talebinin Düzeyi (Banai, 2006; Ludin ve Latip, 2006), Mülkiyet Yapısı (Ludin ve Latip, 2006; Rosenberg ve Esnard, 2008), Diğer Ulaşım Modlarıyla Entegrasyon Olanağı (Farkas, 2009; Rosenberg ve Esnard, 2008), Karayolu Trafik Yoğunluğu (Banai, 2006; El-Hallaq ve El-Yazory, 2017), ve Yolları Paylaşma Olanağı (Banai, 2006; Brunner ve diğerleri, 2011) kriterlerinin öne çıktığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı; ÇÖKA ile Coğrafî Bilgi Sistemleri'ni (CBS) birleştiren bir yöntem ile Kocaeli'nin Gebze-Darıca ilçeleri arasında yapılması planlanan hafif raylı sistem güzergahının test edilmesidir. Literatür taramasında öne çıkan güzergâh tayiniyle ilgili mekânsal ya da mekânsallaştırılabilir nitelikteki sözel kriterler, Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS) ile bir uzman grubuna değerlendirecek ve AHS yazılımları yardımıyla kriterlerin birbirlerine göre önem dereceleri belirlenecektir. Aynı mekânsal birime dönüştürülen bu kriterlere ilişkin mekânsal veri, CBS mekânsal analiz araçlarından birisi olan Overlay (Bindirme) Analizi yardımıyla ızgaralara ayrılmış kent mekânı üzerinde en uygun güzergâh alternatiflerine dönüştürülecektir. Kentsele sisteme çok kriterli, akılcı ve bütüncül bir yaklaşımla müdahale edilerek yatırımların etkinliğini arttırmayı hedeflemesi sebebiyle, bu çalışmanın temel amacını oluşturan HRS güzergâh tayinine yönelik analitik yöntem arayışının, şehircilik alanındaki görgül çalışmalara katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Literatürde planlama alanında CBS ve ÇÖKA'yı entegre eden çalışma sayısının sınırlı oluğu, bu çalışmayı benzerlerinden yöntem ve özgünlük açısından ayırmaktadır. Tez çalışmasına, özgün kısmını oluşturan alan araştırmaları ve analizleri ile devam edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hafif Raylı Sistemler, Güzergah Tasarımı, İstasyon Yeri Tasarımı

Marmaray Hattı İstasyonlarının Toplu Taşıma Odaklı KentSEL Gelişme Yaklaşımının Uygunluğu Açısından İncelenmesi

Kübra Platin

Dünya genelinde yaşayan nüfusun kentlerde yoğunlaşması kentte mekânsal ve sosyo-ekonomik baskı oluşturmakta ve bu baskı kentin sürdürülebilir yaşam standartlarını olumsuz etkilemektedir. Bu tez için özellikle kentsel toplu ulaşım sistemlerinin kentin nüfus artışıyla paralel olarak planlanmamasının, kentte kontrolsüz mekânsal büyümeyi etkilemesi temel sorun olarak görülmüştür. Kentsel yayılmaya sebep olan bu durum, özel motorlu araçların kullanımını artırır. Birçok olumsuz çevresel etki oluşturan yüksek oranda özel araç kullanımı, kentsel arazi kullanım dokusu üzerinde de olumsuz etkiler yaratır ve kentteki farklı fonksiyon alanlarına erişilebilirliği azaltır. Sürdürülebilir kentsel gelişme ve sürdürülebilir ulaşım olgularının ikisini de kapsayan ve entegrasyonunu sağlayan “Toplu Taşıma Odaklı KentSEL Gelişme Modeli (Transit-oriented Development - TOD)” söz konusu ulaşım kaynaklı kentsel bozulmaların çözülmesi için uygun kuram olarak seçilmiştir. Dünya’da yapılan çalışmalarda TOD yaklaşımı genellikle kentin yeni gelişme bölgelerindeki planlama politikaları kapsamında uygulanmaktadır.

Bu çalışma halihazırda kentleşmiş bir bölgedeki Marmaray Hattı’nın incelenmesi sebebiyle özgündür. Hat uzunluğunun fazla olmasından dolayı etki alanının daha fazla olduğu düşünülerek, Anadolu Yakası’ndaki istasyonlara yoğunlaştırılmıştır. Hat çevresinin özellikle şehir içi yolculuklar için tercih edilen bir hat olmasının sağlanması için TOD uygulamasının uygunluğu ölçülmektedir. Analiz çalışmalarında, “İstanbul 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu” projesi ve 2011 yılında tamamlanan “İstanbul Ulaşım Ana Planı” projesi kapsamında oluşturulan arazi kullanım ve yolculuk sayısı verileri kullanılmıştır. Veriler ArcGIS ortamında düzenlenmiş ve hesaplanmıştır. Yöntem olarak, Cervero’nun 5D (density, diversity, design, destination accessibility, distance to transit) yaklaşımı temel alınmıştır. İstasyonlarda yolcu davranışını etkileyecek olan arazi kullanım parametreleri hesaplanmış ve endeks tablosu oluşturularak hangi istasyonun TOD uygulamasına en uygun olduğu belirlenmiştir.

Değerlendirme için dört ana başlık belirlenmiştir. Uluslararası yayınlanan tezlerden bir sentez oluşturularak İstanbul’da yaya hareketliliğini etkileyen parametreler bu dört ana başlık içerisinde gruplandırılmıştır. Yoğunluğu artırılmış yapılaşmış çevre, arazi kullanım çeşitliliği, erişilebilirlik ve yaya odaklı kentsel tasarım ile toplu ulaşım sistemlerine olan mesafe belirlenen temel başlıklardır. Bu başlıklar altında on iki parametrenin hesaplanması yapılmıştır. Ardından hesaplanan değerler analitik hiyerarşi süreci ile değerlendirilip, her istasyon için farklı bir TOD endeksi hesaplanmıştır. Endeks değerlerine göre incelenen istasyonların TOD uygulaması için uygun olup olmadıkları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel yayılma, Marmaray, TOD Endeksi

Cinsiyetli Mekânsal Hareketlilik Üzerine Anlatılar: İstanbul'da Ev ve Kent Mekânlarının Aşılması

Oya Yeşim Armağan

Mobil (hareketli) olmak, fiziksel yer değiştirmenin ivmelenmesi ile bağlardan kurtulma hali veya bir hareketin ampirik gerçekliğini akla getirirse de süregiden bir bedensel pratik olarak bunların ötesine geçer. Mobilitenin mekânsal olarak irdelendiği hareketlilik çalışmaları, daha önemli iki sabit mekânı bağlayan bir ara durumu paternalist olarak inceleyen bir noktada bırakılmıştır. Özellikle literatürdeki karşılığı olarak kullanılan ulaşım kelimesiyle daha önemli bir yere ulaşmayı önceleyen fakat var olan durumun zaman- mekânsallığını göz ardı eden yaklaşım, hareketlilik mekânlarının görece demirlenmiş mekânlarla ilişkilerini kopararak onu bir araştırma nesnesi olarak ele almaktadır ve kentteki hareketlilikleri sınırlı mekânsal tanımlara hapsetmektedir.

Halbuki yerler, belirli zamanlarda belirli mekânlarda, belirli performanslar elde etmek için sabit olmadıklarından ve karmaşık ağlar içerdiklerinden [1]; hareketlilik, bu varsayılan görece demirlenmiş mekânları birleştiren bir ara durum olmak yerine kendi melez uzaysallıklarını yaratan bir ilişkisel mekân kurucusu olarak ele alınabilir. Artık mekânlara sabitlik üzerinden değil ağlar içindeki görece hareketliliklerinden yola çıkarak yaklaştığımızda ve onlara hareketlilik aletleriyle baktığımızda; kamusal mekân / özel mekân – çalışma mekânı / evcil mekân sınırlarının açıldığı, geçirgenleştiği bir durumdan bahsedebilir miyiz? Geçmişten gelen sosyal- geleneksel birikim ve coğrafya çalışmalarının ihmali ile kadın, şehre ve kentsel mekâna daha sonra dahil olduğu düşünülen, kısa geziler yapan ve genellikle görece hareketsiz ve iç mekânlara demirlenmiş olarak görülen bir şehir aktörü olarak görülse de; çalışmamın amacı, bu inşa edilen bilgi birikimini gündelik hareketlilik anlatıları ile çaprazlayarak; mekânların ve kent içi hareketliliklerin nasıl farklılaştığını açığa çıkarmaktır. Kamusal ve özel arasında bölünen sosyal mekânlar (ilkinde hak iddia eden erkekler, ve ikincisine sınırlanan kadınlar) [2] kentsel hareketlilik pratiği olarak işe gidiş rutini üzerinden okunduğunda kadınlıklar çoğalarak ev mekânı üzerindeki maskülinist tanımları bozabilir mi?

Çalışmanın devamında, öncelikle bu farklı ilişkiler barındıran çalışma desenleri incelenecek ve bu desenlerin kurduğu potansiyel farklılıklar araştırılacaktır. Çeşitlenen zaman-mekânsal hareketlilikler barındırarak yeni katmanlar sunan çalışma deseni örnekleri üzerinden çalışmanın derinleşerek, kentteki mekânsal hareketliliklere dair daha karmaşık gündelik izler ortaya koyması ve katmanlaşması amaçlanmaktadır. Aktörler ile şehir arasındaki kesişmenin yarattığı rutin pratiklerden biri olarak işe gidiş geliş pratiği, kendisi bir hareketlilik mekânı olarak sabit mekânları birbirine bağlamanın ötesine geçmektedir. Kentsel mekânda ihmal edilen, sahipsiz veya ölü zaman ile tanımlanan işe gidiş geliş pratiği banal, sıradan ve gündelik olana dair anlatılarıyla mekânların görece hareketliliklerini ortaya çıkarabilir. Bu çalışma, işe gidiş geliş pratiğini bir katalizör ya da anahtar olarak kullanarak ev mekânının ve iş mekânının mimarlıktaki demirlenmişliğini sorgulamaya ve sınırlarını yeniden tanımlamaya/açmaya odaklanmaktadır.

[1] Sheller, M., & Urry, J. (2006). The new mobilities paradigm. *Environment and planning A*, 38(2), 207-226.

[2] Ryan, M. (1990). *Women in public: between banners and ballots, 1825-1880*. Johns Hopkins University Press.

Anahtar Kelimeler: Mekânsal Hareketlilik, İşe Gidiş Geliş, Toplumsal Cinsiyet

Özgeçmiş

Kübra Platin, 1990 yılında Rize’de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Rize’de tamamladı. 2008 yılında giriş yaptığı İTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nden 2013 yılında mezun oldu. 2014 yılında İTÜ Ulaştırma Mühendisliği Yüksek Lisans Bölümüne girdi ve 2018 yılında mezun oldu. Yüksek lisans eğitimine devam ederken önce Rize Belediyesi’nde sonrasında da İstanbul’da önce WRI Türkiye Sürdürülebilir Şehirler Derneği’nde İETT için hazırlanan “yol güvenliği” projesinde, sonrasında da BİMTAŞ bünyesinde “İstanbul 1/100000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu” projesinde çalışmıştır.

Oya Yeşim Armağan, 1995 yılında İzmir’de doğdu. Lisans eğitimine İstanbul Teknik Üniversitesi’nde devam ederken Erasmus değişim programı ile University of Kent’te eğitim gördü. 2018 yılında bitirme projesi birinciliği ile mezun oldu. Mezuniyetinin ardından İstanbul Teknik Üniversitesi’nde Mimari Tasarım Yüksek Lisans Programına devam etmekte ve aynı kurumun Mimarlık Bölümü’nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Araştırma konuları; mekânsal hareketlilikler, öznel kent coğrafyaları ve yeni mobilite çalışmalarıdır.

Ömer Murat Urhan, 6 Ocak 1993 Sivas doğumludur. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Adana’da gördükten sonra lisans eğitimini Selçuk Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü’nde tamamladı. İnşaat mühendisliği ve planlama alanlarının kesiştiği noktanın çalışmak istediği konular olduğunu düşünerek 2017 Eylül ayında Gebze Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Yüksek Lisans Programına başladı. Kent içi raylı sistem güzergah planlaması üzerine bir tez hazırlamaktadır. Aynı zamanda İstanbul Rumeli Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü’nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Mimar Derya Urhan ile evli ve bir çocuk babasıdır.

6

Mekân ve Temsil

Moderatör //
Elif Hant

Gerçekliği yeniden kurarak onu sorunsallaştırmamıza yarayan temsil, salt kendi başına dahi mekânsal bir paradigma yaratır. Bu paradigmaları açmak için mekânın olanaklılığını tartışmak, mekânsal üretimleri çoğaltmak ve mekâna dair yeni sorunsallar yaratmak üzere temsili düşünmek önemlidir. Böylece mekânı sadece fiziksel olarak kavramanın ötesine geçerek, kavramların aracılık ettiği bu bölümde ise, mekânın temsil üzerinden katlama yöntemiyle keşfi, sürrealistlerin mekâna dair üretimleri, formsuzluğu tartışmak için diskotekler, alegori yoluyla düşeyin sorunsallaşması, etkileşimli kronofotoğraf tekniğiyle hareket - mekân - zaman tartışması yer alacaktır.

Sürrealistlerin Mekâna Dair Üretimlerinin Kavramsal İncelemesi

Hande Tunç

20. yüzyılın avangard sanat akımlarından biri olan Sürrealizm, çalışma kapsamında bir sanat akımı olmasının ötesinde, mekânsal denemeleri ve üretimleriyle mimarlık pratiği için potansiyel fikirler yaratabileceği düşünülen bir perspektif ile incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın amacı, Sürrealistler tarafından gerçekleştirilen ya da fikir düzleminde kalan mekânsal denemelerin, söylem-mekân ilişkisi üzerinden kavramsal bir düzlemde incelenmesi ve bu incelemenin mekâna dair tasarım yaklaşımlarına sunabileceği katkının ortaya çıkarılmasıdır.

Çalışmanın tarihsel inceleme alanı olarak Sürrealizm'in ilan edildiği tarih ile başlatılan sürecin sonu 20. yüzyılın ilk yarısı olarak belirlenmiş; söylem araçları olarak ise Sürrealizm'in bu aralıkta yayınladığı üç manifesto metni incelemeye alınmıştır. Söylem ile mekân arasındaki ilişkinin mekânsal okunabilirliği, söylem içindeki ifadelerin kavramsallaştırılması ve tespit edilen kavramların kente ve eve dair "Mekân Hayalleri" ile sergi ve gösteri mekânlarını içeren "Gerçekleştirilmiş Mekân" olmak üzere iki ana başlıkta toplanan anket, metin, çizim ve uygulamaları içeren mekânsal üretimlerde bulunduğu karşılıkların ortaya çıkarılması yoluyla sağlanmaya çalışılmıştır. Kavramlar çerçevesinde genişletilen eylem ve kullanım tanımı kent ve ev mekânına dair anket ve çizim çalışmalarını beslerken, sergi ve gösteri mekânlarının mekânsal kurgularının oluşturulması ve özellikle izleyici, eser, sanatçı ilişkisinin yeniden tanımlanmasında etkin rol oynamıştır. Tespit edilen "rastlantısallık, etkileşim, olağan dışılık, tekinsizlik, formsuzluk, tamamlanmamışlık, muğlaklık ve fragmantasyon" gibi dönemin sosyal, siyasi, politik okumaları çevresinde şekillenen kavramların, mekân ve mekânda gerçekleştirilen eylemin tanımı üzerinde düşünme ve mekânı tasarlama sürecinde etkin bir rol oynaması bahsi geçen kavramların ve kavramsal yaklaşımın, kavramların çok anlamlılığının yanı sıra dönemselsel okumalar aracılığıyla da yeni sonuçlara evrilme potansiyeline sahip oluşunun ortaya çıkarılmasına katkı sağlamıştır.

Sürrealistler tarafından mekânda gerçekleştirilen eylemi ve eylemin anlamını sorgulayan dolayısıyla değişen eylem tanımı ve anlamı ile birlikte mekânın yeniden ele alınmasında bir araca dönüştürülen kavramların, çalışma sonunda oluşturulan kavramsal sözlük aracılığı ile söylem, mekân ve imkân arasındaki ilişkinin yeniden okunabilirliğinde ve gelecekte yeni olasılıklara evrilebilme niteliğindeki etkisi görünür kılınmaya çalışılmıştır. Tez çalışması 2020, Şubat ayında tamamlanarak enstitüye teslim edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İmkan, Mekân, Sürrealizm

Mekânın Temsil Üzerinden Katlama Yöntemiyle Keşfi: Feriköy Pazar Alanı Örneği

Büşra Balaban
Hülya Yavaş
Seçil Yatan
Şengül Has

Mimarlık donmuş anlar üretmenin aksine barındırdığı yaşantı ile var olur. Bu yüzden mimarlığa; süreç içinde kurulan, dönüşen ve yeniden kurulan mekânları üreten bir potansiyel olarak yaklaşılr. Böylece mekân kendi varlığını ve anlattısını her değişimde yeniden kurarken süreç, çoklu ve farklı mekân okumalarına imkan tanır. Sarah Wigglesworth, Table Manners işi ile mimarlığın, öngörülen bir işlevin yeri olmadığını; dönüşmeye, eklemlemeye açık bir yapıda olduğunu tartışır [1]. Bu çalışmada, sürecin mekândaki etkisinin, temsilde üretilme biçimi ile ilişkili olduğu düşünülür, mekânın temsiline dinamik ve okunabilir bir yöntemle -katlama yöntemiyle- üretilmesi araştırılır. Mekânın temsili, katlama yöntemiyle dönüştürülerek orada olmayan(lar)a dair yeni keşifler hedeflenir.

Gilles Deleuze, çizginin gerçekleştirdiği kıvrımların, bükülmelerin gerçek olanın bilgisini aktardığını söyler [2]. Katlama, eylemsellik ve zamansallık barındırır ve izlerin kaydını tutma, hareketliliğe imkan verme, anlatıları çoklulaştırma gibi potansiyellere sahiptir. Kıvrım, kat, kat izi, kesik atma, kat açma [unfold] ve yeniden katlama [refold], araştırma sürecinde geliştirilen yöntemin bileşenlerini oluşturur. Temsillerde eylemsel ve zamansal çeşitliliği sebebiyle kritik bulunan alanlara 'kat'lar açılır. Bu kat aralarında farklı eylemler ve zamanlar, alana dair spekülâtif önerilerle buluşturulur. Böylece, zihindeki tasarım düşüncesinin temsil aracılığıyla aktarılması için çizim yapmanın yanı sıra katlamanın da tasarlama sürecine dahil edilebileceği düşünülür.

Araştırma kapsamında geliştirilen yöntem ile süreç içinde zamansal ve eylemsel yoğunluğu değişen Feriköy pazar alanında, bu araştırmayı yürüten dört kişinin gözlemlerini biriktirdiği dinamik temsiller üzerinden çalışılmıştır. Michel De Certeau'nun belirttiği gibi okuma eylemi, yeni bilgiler üreten aktif bir eylem olarak ele alınmıştır [3]. Geliştirilen yöntemle üretilen temsiller; anlatı kurmayı ve yere ait aktif, öznel bir okumayı mümkün kılar. Bu izler, yere ve zamana özgü olarak birikir ve katlama, farklı bileşenlerin dahil olabileceği, geçici ve geri açılabilir bir süreç yaratır. Katlama yöntemi ile temsil üzerinde gerçekleştirilen araştırmalar; var olan yapının katlanması ile yapılan müdahaleler, kat aralıkları açılması ile eklenen yeni mekânlar, temsiline katlanarak, geri açılarak ve temsili kapatarak okunması ile oluşan yeni mekânsal anlatılar ve bu anlatıların kurduğu mekânlardan oluşmaktadır.

[1] Wigglesworth, S. (2007). Critical Practice. J. Rendell, J. Hill, M. Fraser, M. Dorrian (Ed.), Critical Architecture içinde (309-318 ss.). New York: Routledge.

[2] Deleuze, G. (2006) Kıvrım: Leibniz ve Barok. (Çev. H. Yücefer). İstanbul: Bağlam Yayınları. (Orjinal yayın tarihi: 1988)

[3] De Certeau, M. (2008) Gündelik Hayatın Keşfi I. (Çev. L. A. Özcan). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları. (Orjinal yayın tarihi: 1988)

Anahtar Kelimeler: Katlama Yöntemi, Süreç, Temsil

Alegori Yolu ile Düşeyi Sorunsallaştırmak: Düşeyi Olmayan Alternatif bir Mekân Kurulumu Serüveni, "Dalina Depo Evi" Projesi

İpek Avanoğlu

Bu araştırma, düşey kavramının mekânsal ve yapısal açımlarını alegori yoluyla irdeleyerek yapıda ve mekânda kaçınılmaz olarak üretildiği ileri sürülen düşey kavramını sorunsallaştırır. Bu yolla mimari tasarımda kuram ve pratik arasında inşa edilen ilişkileri tekrardan kurabilecek alternatif mimari senaryoları oluşturmayı hedefler. Kelime anlamı olarak 'diğer' anlamına gelen 'allos' ve 'konuşma' anlamına gelen 'agoria'dan oluşarak, yorum gerektirecek ikililiğe işaret eden 'alegori' ifadesi, mimarlık kuram ve pratiğinde mekânsal bilginin, inşa bilgisi dışında kurulduğu eleştirel bir konum üretme yolu olarak irdelenir [1]. Bu çalışmada, alegorik yaklaşım, Penelope Haralambidou ve Jennifer Bloomer'ın kuram ve pratik çalışmaları üzerinden mimari düşünce araçlarının okuma ve yazma modlarının ötelenmesi yoluyla tekrardan kurulduğu eleştiri pratiği olarak ele alınır.

Haralambidou'nun kendi alegorik çalışmalarında mimari çizimin, görsel olanın metinsel, metinsel olanın görsel bir fenomen olarak çalıştığı eleştirel bir araç olarak kurulması; Bloomer'ın çalışmalarında ise alegorinin, Bloomer'ın kimliğini toplumsal ve akademik açılardan etkisizleştiren dili yapısal olarak bozma pratiği olarak ele alınması kritiktir [2]. Araştırmada, Bloomer ve Haralambidou'nun projelerinin aralarında bulunduğu belirli alegorik projeler üzerinden, alegori kullanımı ile mekânda olasılıksız olduğu düşünüleni kurma arzusu arasındaki ilişki tartışılarak; düşey kavramını sorunsallaştırma, mekânda olasılığı kurulmayan 'düşeyi olmayan' kavramını olası kılan alegorik bir serüven olarak sunulur. Araştırma, bu izlekte Bloomer'ın dili yapısal olarak bozma kullanımı ve Haralambidou'nun görsel ile metinsel olanı birbiri yerine kullanımı yoluyla alegorisini kurmayı önerir. Bu alegorik kurulum, içeriğini düşey ve düşeyi olmayanla dair mimarlık, sanat ve edebiyat üretimlerinden ve gündelik haber akışlarından alan eleştirel bir toplu anlatıyı, araştırmacı tarafından Aksaray-Süleymaniye-Karaköy rotasında gerçekleştirilen yürüyüşte araştırmacının düşeyin sorunsallaştırdığı düşündüğü durumlar üzerinden tekrar hikayelendirir. Bahsedilen tekrar hikayelendirme araştırmacının, alegorik okumayı harekete geçiren "Dalina Depo Evi" olarak isimlendirdiği, kent içinde düşey kavramını sorunsallaştıran hayali bir mekân kurulumu projesini oluşturur.

Mimari temsil araçlarından çizim, maket ve yazı üretimleriyle gerçekleştirilen alegorik proje, düşey ve düşeyi olmayan kavramlarının mekânsal ve yapısal açımlarının kentte gündelik inşaları ile çoğullaştırılarak alternatif bir mimari senaryo olarak tekrar kurulmasıyla tartışmaya sunulur. Araştırma, bu yolla mimari tasarım kuramı ve pratiğinde kurulabilecek ilişkilere yeni bakış açıları sunmayı hedefler.

[1] Haralambidou, P. (2007). The Fall, The Allegorical Architectural Project as a Critical Method. J. Rendell, J. Hill, M. Fraser ve M. Dorraïn (Ed.), Critical Architecture (s. 225-236) içinde. Oxon, New York: Routledge.

[2] Bloomer, J. (1993). Architecture and the Text: The (S)crypts of Joyce and Piranesi. New Haven and London: Yale University Press.

Anahtar Kelimeler: Alegori, Düşey, Eleştirel Temsil

Formun Politik Striptizi ve Diskotekler

Ece Duran

“Gerekirse her şeyin plan ile başladığına dair yaygın görüşü çürütmek için çalışırız. Plansız olan biçimler vardır –dinamik düzenler ve düzensizlikler.” (Gordon Matta-Clark) [1]. Bu çalışma hayatlarımıza hükmeden mekân yapısında çürütücü, parçalayıcı, bozucu ihlaller yaratarak mimarlığın kendisi ve kuralları üzerine tekrar düşünmeye davet niteliği taşıyan bir deneme olarak ortaya çıkar.

Çalışma boyunca çürütücü, bozucu ve parçalayıcı bu ihlaller Bataille’in formsuz kavramı [2] ekseninde diskotekler üzerinden ele alınacaktır. Diskotek, içerdiği üretken olmayan birliktelikler, kendi karanlığında yok ettiği kolon giriş sistemleri, binanın altyapısal sistemi yerine önerdiği kolektif bedensellikle kendini dikte etmez ve her bedenini onu kendi formuzluğunda algılamasına olanak sağlar. Bu sebeplerle diskotek formsuz tartışmanın adına bu araştırma için özgün bir alan haline gelir. Bataille’e göre formsuz kavramı, maddenin ve nesnenin kodlanmış, sistemleştirilmiş hiyerarşik tüm tanımlarını reddetmektedir. Bataille’den gelen referansla formsuz, mekânın tersinde ya da görünmeyen yüzünde onun alternatifini inşa eden özgürleştirici bir kuvvet olarak çalışmanın ana eksenine alınmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında formsuzun, özne ile yeni bedensel ve psikolojik etkileşim biçimleri talep eden, sınırların açık seçik olmadığı, okunaklı hiyerarşiler içermeyen ve öznenin aktif katılımını talep eden mekânlar üzerinden deşifre edilmesi planlanmıştır. Çalışmanın ilk kısmını oluşturan bu deşifre formsuzun mimarlık kapsamında nereye oturduğunu Gordon Matta Clark’ın kesik mekânlarından, Superstudio’nun işlevsiz objelerine, öznenin, metabolizmasında aktif bir katılımcı haline geldiği NOX ve Lars Spuybroek’in Su Pavilyon’undan, Lynn’in bloblarına kadar çeşitli örnekler üzerinden araştıran çoğul anlatımları kapsamaktadır.

İlk adım formsuzun mimari teori ve pratik içinde keskin bir tanımlamaya hapsedmeden ne olduğu ve olmadığıyla birlikte defolu örnekler üzerinden taranmasıyla gerçekleşecektir. Bunu takiben araştırma kendini daha fazla mekânsallaştırmak ve ilk adımda edinilen bilgileri tartışmak ve açmak adına diskotekleri bir vaka çalışması olarak ele alacaktır. Çalışma dinamik söylemler, sözel anlatımlar ve mekânsal diyagramlar aracılığıyla mekânın kendi parçalı bilgisini üretmeyi ve formsuzun yapısını ortaya koymayı planlamaktadır. Buradaki hedefi günün işleyen mimari ekonomisinden farklı bir ekonomiye göre inşa ve yazmanın yeniden yönlendirilmesini ve dönüştürülmesini mümkün olup olmadığını formsuz ekseninde çoklu bir perspektifle sorgulamak ve mimarlık pratiğini kışkırtmaktır.

[1] Gordon Matta-Clark’tan aktaran: Walker, 2004

[2] Ades, D. (2006). Undercover surrealism: Georges Bataille and DOCUMENTS. London: Hayward Gallery.

Anahtar Kelimeler: Formsuzluk, Mimari Temsil Biçimleri, Rahim-içi Mimarlık

Etkileşimli Kronofotograf Tekniğinde Bergsoncu Zaman Okuması

Hatice Merve Güç

Zaman-mekân kavramlarını kronofotograf görüntü tekniği kullanarak üreten günümüz yeni medya sanatçısı Joseph Butch Rován'ın yerleştirme çalışmaları, Bergsoncu bir anlayışla okunur.

Henri Bergson'nun kronofotografa olan tutumuna yenilikçi öneriler getiren sanatçı, işindeki teknik zemin için Étienne-Jules Marey'in hareket fikrine başvurur. 19. yüzyıl Fransa'sının birbirine karşıt bu iki büyük zihninin -Marey ve Bergson- hareket, zaman ve mekân üzerine görüşlerinin bir araya getirildiği, çok katmanlı, okunabilir, görsel bir deneyim oluşturulmuştur. Farklı zaman dilimlerindeki anları kaydeden Marey'in kronofotograf tekniği, Bergson'un saf süre anlayışıyla çelişir. Bergson için zamanın bir anının görüntüsü onu mekânsallaştırmak için yeterlidir.

Bu felsefi zemin üzerinde işlerini üreten Rován'ın yerleştirmelerinde, duyumsal deneyimlere açık bir alan görülür. Katılımcıların performansa dayalı etkileşim hareketleri, bedenlerinin iç hareketlerini ve dinamik hareket akışını ortaya çıkarır. Duyuların yeniden keşfedilme noktasında etkileşimi sağlayan; mekândaki belirleyici -yönlendirici sesler, sürekliliği olan görüntüler, dokunsal yüzeyler, yazı ve ışık- uyaranlarıdır. Sanal bedenle bütünleşen fiziki beden algı ve gerçeklik boyutları sorgulanır. Homojen maddi mekân yeniden şekillenir ve gerçek süreye ait heterojen yapı kendini belirginleştirir. Hareketin etkisiyle katmanlarına ayrılan ve kristalize olan melez yapı, filen gerçeğe dönüşmedeki süre gizliliğini her şimdi içinde ortaya çıkarır. Ölçülen zaman ile kendiliğın süresi ayrıştığında; kesintisiz ve sürekli bir şimdiki zaman hissi, maddi mekândan çıkabilme noktasında yönlendirici olabilir.

Yerleştirmelerin kurulumu, bilimsel ve felsefi bilgiyi taşıyan ara yüzler ve eklemli parçalar, izleyici ile estetik bir zaman deneyimini yakalamanın bir yolu olarak, mekânda farklı bir gerçeklik algısının sunulması fikri üzerinden incelenir.

Anahtar Kelimeler: Zaman, Mekân, Bellek

Özgeçmiş

Büşra Balaban, 1994 yılında doğdu. 2012 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde eğitimine başladı. 2015-2016 akademik yılı bahar dönemini Venedik IUAV Üniversitesi'nde geçirdikten sonra 2018 Ocak ayında lisans eğitimini tamamladı. 2019 yılından bu yana İTÜ Mimari Tasarım Yüksek Lisans Programı'nda eğitimine devam etmekte ve bir Tübitak araştırma projesinde bursiyer olarak görev almaktadır. 2019 yılında yayınlanan "Beden-Mekân Gerilimi: Bedensel Deneyimin Mekân Dizimi Yöntemi ile Çözümlemesi" başlıklı bildiri metninin eş yazarıdır. Mimarlık ve sanat ilişkileri, mimari tasarımda kuram ve eleştiri, film teorisi konularıyla ilgilenmektedir.

Ece Duran, 2012 yılında İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde eğitimine başladı. 2017 Haziran ayında lisans eğitimini tamamladı. Lisans eğitimini University of California, Los Angeles'da School of Architecture'da yaz okuluyla destekledi. 2018 Eylül tarihinden itibaren İTÜ Mimari Tasarım Yüksek Lisans Programı'nda eğitimine devam etmektedir. Araştırmaları beden, kültür ve mekân arasındaki dinamik ilişkiye odaklanmaktadır. Çalışmaları fotoğrafik dokümantasyon, haritalama ve İstanbul'un 'anti' yerlerinin vaka incelemelerine dayanmaktadır.

Hande Tunç, lisans derecesini 2016 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden almıştır. 2016-2017 yılları arasında uygulama ve tasarım projelerinde çalışmıştır. Yüksek lisans eğitimini Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Tarihi Programı'nda, "Sürrealizmin Mekân Üzerindeki Potansiyellerinin Kavramlar Üzerinden İncelenmesi" konulu tez çalışmasıyla 2020 yılında tamamlamıştır. İlgili alanları içinde avangard sanat akımları, mimari ütopyalar, mekân ve mimarlık ilişkisi konuları yer almaktadır. 2017 yılından bu yana Özyeğin Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

Hatice Merve Güç, 1986'da İstanbul'da doğdu. 2008'de Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nden mezun oldu. 2012'de Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Grafik Yüksek Lisans Programı'nda eğitimini tamamladı. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım alanında Sanatta Yeterlik tezini ve Sanat Kuramları içinde konumlanan bir zeminin eğitim sürecini hâlen devam ettirmektedir. Lisansüstü eğitimlerinde; Yüksek Lisans tezinde, görsel anlatım stratejisi olarak koku duyusunun nörolojik algı boyutunu bilimsel bir çerçevede incelemiştir. Sanatta Yeterlik tezinde ise; bellek problemini zaman-mekân kavramlarıyla sınırlandırarak felsefe disiplini üzerinden okumakta ve sanat pratiğinde, bu kavramların sorunsallarıyla ilgilenmeye devam etmektedir.

Hülya Yavaş, 1994 yılında doğdu. 2014 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde eğitimine başladı ve 2019 Ocak ayında mezun oldu. 2019 bahar döneminde AURA Sertifika Programı'na katıldı ve "İstanbul Üzerine Duyusal Bir Deney: Sinestezik Deneyimlerle Çoklu Mekân Tarifleri" araştırma çalışmasını yaptı. 2019 yılından bu yana İTÜ Mimari Tasarım Yüksek Lisans Prorogramı'nda eğitimine devam etmekte ve İstanbul Aydın Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır. Mimarlıkta çoklu/yeni gerçekliklerin üretimi, yeni algılama biçimleri, mimarlık ve interdisipliner düşünce konularıyla ilgilenmektedir.

İpek Avanoğlu, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü mezunudur. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde durumcu pratikler üzerinden mimari senaryo ve temsil üzerine "Arayüzde Araştırma" adlı yüksek lisans tezini; ve bu uzantıda The Cooper Union for the Advancement of Science and Art'da, mimari temsili, eleştirel bir tasarım pratiği olarak ele alan, "The Spaces of Black Market Prostitution" adlı yüksek lisans tasarım tezini tamamlamıştır. Araştırma görevlisi olarak çalışmalarını sürdürdüğü İstanbul Teknik Üniversitesi'nde mimari temsil ve alegori üzerine doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Seçil Yatan, 1995 yılında doğdu. 2014 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde eğitimine başladı. 2016-2017 akademik yılı bahar dönemini Politecnico di Milano Üniversitesi'nde geçirdi. 2018 yılında 5 ay süreyle Erginoğlu Çalışlar Mimarlık ofisinde staj yaptı. 2019 yılı Ocak ayında lisans eğitimini tamamladı. 2019 yılından bu yana İTÜ Mimari Tasarım Yüksek Lisans Programı'nda eğitimine devam etmektedir. 2018-2019 güz döneminden beri Aslihan Şenel'in yürütücülüğündeki 'Collective Imaginations' proje stüdyosunda gönüllü asistanlık yapmaktadır. 12 yıl boyunca Taç Paluch'un eğitimliğinde aldığı klasik bale ve farklı ekollerdeki dans eğitiminin etkisiyle mekân ve hareket ilişkisi üzerine odaklanmaktadır. Mimari tasarımda kuram ve eleştiri, mekânsal eleştirel yazı ve temsil konularıyla ilgilenmektedir.

Şengül Has, 1993 yılında doğdu. 2014 yılında MEF Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde tam burslu olarak eğitimine başladı ve 2018 yılı Haziran ayında birincilik derecesiyle mezun oldu. Tasarla-Yap stüdyosu kapsamında inşa edilmiş "Hayallere Köprü" ve 4. Antalya Mimarlık Bienali kapsamında hayata geçmiş "Akdeniz Üçgeni" ekiplerinde bulundu. 2019 bahar döneminde AURA Sertifika Programı'na katıldı ve "Hikayelerle Güncel Kent İnşası: Naçizane Görünmez Kentler" araştırma projesini yürüttü. Çeşitli tasarım yarışmalarında profesyonel kategoride dereceleri var. 2019 yılından bu yana İTÜ Mimari Tasarım Yüksek Lisans Prorogramı'nda eğitimine devam etmektedir. Mimarlığın farklı biçimlerde ve farklı mecralarda yapılaş halleri, güncel mimarlık kültür ortamı ve yayıncılığı konularıyla ilgilenmektedir.

7

Mekân Tasarımı ve Yaşam Kalitesi

Moderatör //
Bahar Akşel Enşici

Yaşam Kalitesi kavramı, mekânsal ve çevresel özellikler, sosyal ve ekonomik hayat, güvenlik, örgütlülük ve katılım başlıklarını içeren geniş kapsamlı bir değerlendirme sistemi sunmaktadır. Farklı disiplinler Yaşam Kalitesi ile ilişkili olarak kendi yaklaşımlarını geliştirirken ölçek büyüdükçe ülkeler hatta OECD ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kurumların belirlediği yaklaşımlar da karşımıza çıkmaktadır.

“Mekân Tasarımı ve Yaşam Kalitesi” başlığı altında yer alan bildiriler ağırlıklı olarak bir araya gelme mekânlarına odaklanmakta; pazar yerleri, eğitim kampüsleri ve meydanlar üzerinden yaşam kalitesi yüksek mekânlar tasarlamak konusunda yaklaşımlar ortaya koymaktadırlar.

Üniversite Kampüslerinde Öğrenci Yaşantısının Kalitesi: Gebze Teknik Üniversitesi Örneği

Fatma Karasümen Açıkgoz
Tayfun Salihoğlu

Bireyin ve toplumun herhangi bir konudaki ihtiyaçlarının karşılanma düzeyi olarak özetleyebileceğimiz memnuniyet düzeyi arttıkça, o toplumun yaşam kalitesinin de arttığı söylenebilmektedir. Bu nedendir ki, kentsel mekâna yönelik ihtiyaçlar karşılandığı düzeyde, mekândan memnuniyeti yükseltmekte ve kentsel yaşam kalitesi algısını olumlu yönde etkilemektedir. Bu bağlamda kentsel kullanım alanlarının birçoğuna kıyasla yüksek bir kullanıcı kitlesine hitap etmekte olan “üniversite kampüslerindeki yaşam kalitesi” konusu kentsel yaşam kalitesi çalışmalarında ele alınabilecek konulardan biridir.

Bu çalışmada Gebze Teknik Üniversitesi örneği ele alınmakta olup, üniversite öğrencilerinin akademik ve idari hizmetlerden, kampüsteki temel hizmetlerden ve sosyal olanaklardan memnuniyet düzeylerini ölçmek ve bu faktörlerin öğrencilerin üniversitedeki yaşam kalitesine etkisini araştırmak hedeflenmektedir. Çalışmanın teorik temelleri ise Sirgy'nin aşağıdan yukarıya yaşam memnuniyeti teorisi olarak tanımlanan bir yaklaşıma dayanmaktadır [1]. Gebze Teknik Üniversitesi'nde tabakalı örneklem yöntemi ile seçilen ve lisans öğrenimi görmekte olan 355 öğrenci ile anket yapılmıştır.

Anket çalışmasına ilişkin yanıtlar, SPSS 20.0 programına aktarılmış olup, üniversite yaşam kalitesine ilişkin tanımlayıcı istatistikler, güvenilirlik analizi, faktör analizi, tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ve regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan anketler öğrencilerin Gebze Teknik Üniversitesi'nin hangi olanaklarından memnun olduklarını ve üniversite memnuniyetlerinde etkili olan faktörleri ortaya koymaktadır. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin akademik ve idari yönden duydukları memnuniyetin yüksek düzeyde, hizmetler yönünden duydukları memnuniyetin orta düzeyde, sosyal faaliyetler yönünden duyulan memnuniyetin ise düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin akademik personel ile ilgili tüm konularda memnuniyet duydukları, buna karşın yurdun üniversite kampüsünden oldukça uzak mesafede konumlanmış olması sebebiyle öğrencilerin üniversitenin yurt olanaklarından hiç memnuniyet duymadıkları ortaya konulmuştur. Öğrencilerin, akademik ve idari yönden, imkânlar ve hizmetler yönünden ve sosyal ve kültürel yönden memnuniyetleri arttıkça genel memnuniyetlerinin de arttığı görülmüştür. Tez çalışması, kampüs yaşam kalitesi konusunda, mekân bileşenini önemsemesi ve kampüs içerisindeki mekânlara analitik bir yaklaşım ile odaklanması yönüyle özellikle ulusal düzeydeki yaşam kalitesi çalışmalarına katkıda bulunmaktadır.

[1] Sirgy, M. J., Grzeskowiak, S., & Rahtz, D. (2007). Quality of college life (QCL) of students: Developing and validating a measure of well-being. *Social Indicators Research*, 80(2), 343-360. Erişim adresi : <https://doi.org/10.1007/s11205-005-5921-9>

Anahtar Kelimeler: Yaşam Kalitesi, Üniversitede Yaşam Kalitesi, Öğrenci Memnuniyeti

Suç Korkusunun Kamusal Mekân Kullanımına Etkisi: İTÜ Taşkışla Öğrencilerinin Kampüs Çevresindeki KentSEL Deneyimlerinin İncelenmesi

Ece Yorulmaz

Suçta maruz kalma korkusu olarak tanımlanan “Suç Korkusu” kavramı birey ve kent için güvenlik ve suç kavramları kadar önemlidir. KentSEL mekânlar doğrudan ya da dolaylı olarak suç korkusundan etkilenmekte, mekânların yaşanılabilirliğini ve canlılığını azaltmaktadır. Bireylerin kamusal mekânı kullanma kararında güçlü bir etkiye sahip olmasına rağmen kentSEL planlama disiplini için yeni bir konudur.

Tamamlanmış yüksek lisans tezinin amacı kentSEL deneyimlerde suç korkusu etkisinin anlaşılması böylece güvenli çevrelerin tasarlanması konusunda planlama çalışmalarına girdi sağlamak ve güvenlik önlemlerin iyileştirilmesine yönelik çözümlerle suç korkusunu azaltmaktır. Bu hedef doğrultusunda, suç korkusu ve kamusal mekân ilişkisini anlamak için (i) bireysel davranışlara (kaçınma davranış modeli), (ii) kullanıcıların kentSEL deneyimlerine (toplu taşıma, eğlence ve ticari faaliyetler), (iii) kamusal mekânın fiziksel değişimine (alınan güvenlik önlemleri) ve (iv) kamusal mekânda en fazla karşılaşılan suçlara (asayiş ve terör) odaklanılmıştır. Alan araştırmasında; üniversite öğrencilerindeki suç korkusu çalışmalarının az olması ve onlarla kolay iletişim kurulabilmesi nedenleriyle inceleme grubu olarak İTÜ Taşkışla Kampüsünde okuyan öğrenciler seçilmiştir. Kampüsün suç olaylarının sıklıkla yaşandığı yerlerden biri olan kent merkezinde yer alması ve kampüste yurt bulunmaması böylece öğrencilerin kentSEL hizmetleri deneyimleme olasılığının fazla olması gibi konumsal ve pratik nedenlerden dolayı çalışma alanı İTÜ Taşkışla Kampüs çevresi belirlenmiştir. Öğrencilerle anket çalışması yapılmıştır. Anket sonucunda,

- katılımcıların bireysel özellikleri,
- katılımcıların gündelik hayatlarındaki kamusal mekân kullanımların suç korkusuyla değişip değişmediği,
- değişiyor ise hangi gündelik kullanımda hangi tür suç korkusunun daha etkili olduğu araştırılmıştır.
- Suç korkusu yaşanan yerlerin tespitinin ve güvenlik önlemlerinin yarattığı fiziksel değişikliklerin sebep olduğu etkilerin analiz edilmesi hedefleriyle suç korkusunun kamusal mekân üzerindeki etkisini anlamak için SPSS programı kullanılarak çoklu karşılaştırmalar ve korelasyon analiz değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkileri incelenmiştir.

Sonuç olarak çalışma kapsamında tespit edilen çıkarımlar; güvenli kent planlama yaklaşımlarına temel oluşturması için suç korkusu hissini ölçümü ve sonuçlarının değerlendirilmesidir. Bu doğrultuda, mekânsal planlama yapılırken kullanıcıların çevreyi nasıl algıladığını bilmek için suç korkusu verilerinin de bir parametre olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Güvenli kent planlanmasında uygulanacak güvenlik önlemlerinin estetik, görünürlüğü düşük tasarım çözümleri ile eklenmesi ile kamusal mekânın güçlendirilmesi sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Suç Korkusu, KentSEL Deneyim, Güvenlik Önlemleri, Üniversite Öğrencileri

Alternatif Bir Alışveriş Mekânı Olarak Geleneksel Semt Pazarlarının Kamusallık Bağlamında Taşıdığı Potansiyeller

Gökçe Uzgören

Bu çalışmanın amacı, çağdaş kapitalist sistemde alternatif bir alışveriş mekânı olarak geleneksel semt pazarlarının kentsel yaşamda kamusal alanı geliştirme açısından taşıdığı potansiyelleri araştırmaktır. Çalışmanın temel hipotezi geleneksel semt pazarlarının kentsel yaşamın gündelik pratikleri içerisinde ihmal edilen kamusal mekânlar olduğu ve bu mekânların kamusal bağlamında taşıdığı potansiyellerin literatürde çok fazla irdelenmediğidir. İstanbul'un Eyüp ilçesinde bulunan geleneksel bir semt pazarında yürütülen saha araştırmasına dayanan çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma bulguları ağırlıklı olarak sahada günün farklı saatlerinde yapılan gözlemlere ve pazar alanını ziyaretçileri ile yapılan (36 adet) yarı yapılandırılmış anket çalışmasına dayanmaktadır. Çalışmada geleneksel semt pazarlarında, özellikle aleniyet ve rastlantısallık temelinde “toplumsal kapsayıcılık ve çeşitlilik”, “farklı iletişim biçimleri”, “mekânsal geçicilik, devamlılık ve esneklik”, “alternatif alışveriş” ve “özgünlük ve toplumsal anlam” olmak üzere birbiriyle ilişkili ve birbirinin varlığını gerektiren 5 temel başlık altında incelenebilecek çeşitli potansiyeller ortaya konmuştur.

Sonuç olarak çalışmada, geleneksel semt pazarlarının kamusal ile bağlantısı, burada ortaya çıkan farklı sosyallik biçimleri ile ilişkilendirilmektedir. Ayrıca, kamusal ve pazar yerleri üzerine yapılacak bilimsel çalışmalarda farklı coğrafyalarda, farklı tarihsel kesitlerde ve farklı toplumlarda ortaya çıkıp şekillenen pazarların her birinin kendi özgünlükleriyle ele alınması ve kamusal mekân potansiyellerinin bu çerçevede tartışılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamusal, Kamusal Mekân, Semt Pazarı

Bir Kent Dis(ü)topyası? Sigarasız Alanların Tanzimi: Bilkent Üniversitesi Kampüsü Bölgesi ve Alanı

Hakkı Ozan Karayığit

Bu çalışma, tütün ürünlerinin zararlarını engellemeye yönelik uygulamaların siyasal-üstü pratiklerini Bilkent Üniversitesi kampüsündeki sosyo-mekânsal dönüşümlerin izini sürerek ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Üniversite Senatosu ve Yönetim Kurulunun Nisan 2018 yılında resmi olarak duyurduğu Dumansız Kampüs politikası her türlü tütün ürünü tüketimini Eylül 2022 yılından itibaren kampüs alanının tamamında yasaklarken, son iki yıllık süreç sosyal mekânların düzensiz üretimine şahit olmuştur. Türkiye’de ilk kez yaşanan bu geçiş sürecinde kampüs kullanım alanları sigara içilen ve içilmeyen bölgeler olarak ikiye ayrılırken, önceden kullanılmayan/tecrübelenmeyen bazı alanlar sosyalleşmekte, halihazırdaki sosyal alanlara kısmen terk edilmektedir. Tütün ve sağlık ilişkiseliliği üzerinden yürütülen bu ve benzeri halk-üstü halk sağlığı uygulamalarına direnmek isteyen bu çalışma mekânsal düzenlemelerle sosyal pratiklerin diyalektiğini gün yüzüne çıkarmayı amaçlamaktadır. Bunu yaparken kampüs alanını ontolojideki morfolojik tanımı yerine Ankara kenti bağlamında yeniden kavramsallaştırarak Dumansız Kampüs politikasının mekânlardaki sosyal etkisini fiziksel bölge ve sosyal alan olmak üzere iki kavramsal ekseninde incelemektedir. Kent kuramı üzerine güncel tartışmaların odağında olan gezegensel kentleşme (planetary urbanization) tezlerinin sağladığı epistemolojik yaklaşım ve kavramları kullanan çalışmanın ilk ekseni Bilkent Kampüsü nerede? sorusunu soracaktır. Hava fotoğrafları, arşiv fotoğrafları, harita ve planlarının incelendiği ilk ekseninde kampüs bölgesi Ankara’nın kentsel büyümesi içerisinde mekân-zamansal bir bağlama oturtularak incelenmektedir. Uygulanan Dumansız Kampüs politikasının mekânsal yansımalarını bir yüksek eğitim kurumunun mutlak bölgesi içerisine hapsetmekten kurtaran bu yorumlamada kampüs bölgesi diferansiyel bir bölge olarak kavramsallaştırılmıştır. Uygulanan bu halk sağlığı politikasının uzman görüşmeleri, katılımcı/doğrudan gözlem ve öğrenci anketleri yöntemleriyle sosyo-mekânsal incelemesinin yapıldığı ikinci ekseninde ise alan içi pratikler incelenecektir. Bu iki kavramsal pencerenin ortak yorumlanmasının sağladığı bakış açısı tütün karşıtı benzer politikaların gelecekteki mekânsal sıçramalarına hem coğrafi hem de siyasal olarak dikkat çekmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla, bu çalışma Dumansız Kampüs politikasının tütün tüketimine etkisini ölçmektense, uygulanan düzenlemelerin siyasal-üstü yapısıyla yaşanan sosyo-mekânsal sorunlara dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gezegensel Kentleşme, Dumansız Kampüs politikası, karşı-mekân, siyasal-üstülük

Özgeçmiş

Fatma Karasümen Açıkgöz, 1991 yılında Aydın/Nazilli’de doğdu. 2009 yılında başladığı Akdeniz Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümünü 2013 yılında tamamlayarak 2016 yılında yüksek lisans eğitimine Gebze Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı’nda başladı. 2015 yılından bu yana ÖYP kapsamında Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi’nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Dokuz Eylül Üniversitesi’nde altı ay dil eğitimi aldı. Şu an 35. madde ile görevlendirme olarak Gebze Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nde görevine devam etmektedir.

Ece Yorulmaz, Bilkent Üniversitesi Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı Bölümü mezunudur. Yüksek lisans derecesini İTÜ Şehir Planlama Programı’ndan aldı. Farklı disiplinlerde eğitim alarak kent ve kentsel sorunlara çok yönlü bakabilme fırsatı buldu. Şu an, İTÜ Peyzaj Mimarlığı doktora programına devam etmekte olup; çeşitli proje ve yarışmalara katılmaktadır. İlgili alanları “suç korkusu, dezavantajlı gruplar, ekolojik yaklaşımlar, peyzaj rehabilitasyonu” konuları üzerine yoğunlaşmakta ve bu alanlarda çalışmalarını sürdürmektedir.

Gökçe Uzgören, 2015 yılında YTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nden lisans derecesini, 2018 yılında aynı üniversitenin Kentsel Dönüşüm ve Planlama Programı’ndan yüksek lisans derecesini aldı. 2015 yılından bu yana İstanbul Gelişim Üniversitesi’nde araştırma görevlisi olarak çalışmakta olup; MSGSÜ’de doktora eğitimine devam etmektedir. Ayrıca “Tarihi Kent Merkezlerinin Yeniden Yapılanmasında Belirleyici Faktörler ve Olası Senaryolar: İstanbul Beyoğlu Örneği” başlıklı TÜBİTAK 1001 projesinde doktora bursiyeri olarak çalışmaktadır. Kapitalist kentleşme, soylulaşma, dijital konaklama platformları ve kentsel yaşama etkileri ilgili alanlarını oluşturmaktadır.

Hakkı Ozan Karayığit, Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Kentsel Politika Planlama ve Yerel Yönetimler (UPL) Bölümü’nde ikinci yüksek lisansını yapmaktadır. Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden lisans, Siyaset Bilimi Bölümü’nden ise yüksek lisans derecesini aldıktan sonra ‘mekân’ ve ‘hareketlilik’ temalarını daha detaylı inceleyebilmek adına Coğrafya Bölümüne geçme amacındadır. Araştırma konusunun temeli mekân ve hareketlilik arasındaki ilişkiselliğe ve diyalektiğe odaklanmaktadır. Bu geniş tematik yaklaşımlar içerisinde üzerinde durduğu nokta ise ‘kriz’ kavramının insan hareketlilikleri özelinde yerel, ulusal ve küresel gibi farklı ölçeklerdeki üretimidir.

8

Mekânı Tasarlamak

Moderatör //
Ahmetcan Alban

Mekânı tasarlamak başlığı, iç mimarlıktan kentsel tasarıma tasarımın birçok farklı ölçeğini kapsayan geniş bir tartışma konusudur. Bu ölçeklerin mekânı ele alış biçimleri arasında önemli farklılıklar olmakla beraber çok önemli bir ortak paydaya sahiplerdir. Öyle ki; mekânı tasarlamada tasarımcının nasıl bir rol üstleneceği, tasarımın mekânın dayanımına etkisi, mekân tasarımında ekolojik duyarlılığı arttırmak amacıyla teknoloji kullanımı, kentsel tasarımın hukuki altyapısı, konstrüktivist mimarlığın incelenmesi ve duvar öğesinin mekân tasarımında çeşitli kullanımları gibi birçok konu üzerine yazılmış bildiriler bu oturumda bir araya gelebilmiştir. Bu oturum, mekânsal tasarımı birçok farklı perspektiften ele alarak oldukça zengin tartışmalara zemin hazırlayacaktır.

Bursa Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesinin Mekânsal Dayanım Parametrelerine Göre İncelenmesi

Melis Soysal

Dayanım kavramı kelime anlamı olarak direnç, zorlukları yenme gücü anlamına gelmektedir. Mekânsal dayanım ise belli parametrelere bağlı olarak varlığını sürdürme kararlılığı olarak açıklanabilir. Mekânsal Dayanım parametreleri;

- Sürdürülebilirlik; Mimari oluşumların çevresine uyumlu olması çevrede en az zarar ile varlığını devam ettirmesi
- Sosyo - Ekolojik Esneklik; Sosyal ve ekolojik kavramların sürdürülebilir olması
- Çeşitlilik; Farklı çözümler ve farklı mimari ürünler
- Bağlantı; Bulunduğu ortam ile mimari ürünün arasında bir ilişkinin olması
- Fazlalık; Bir bölgede aynı işlevlere sahip mimari yapıların bir arada bulunması
- Sağlamlık; Yapının strüktürel olarak pozitif yönde uzun süre var olması
- Modülerlik; Yapının değişip dönüşmesi
- Verimlilik; Yapının bulunduğu ortama kattığı değer kullanılabilirliği

Mekânsal dayanım parametreleri mimari ürünün pek çok yönden özelliğini irdelemektedir. Mimari üründe olması gereken özellikleri belirtmektedir. Mekânsal dayanım parametrelerine sahip olan bir yapı tarih içerisinde ve günümüzün küreselleşen dünyasında dayanım göstermeye, varlığını sürdürme kararlılığını devam ettirmeye çalışmaktadır. Zamanla yapının geçirdiği süreçlerde yapının farklılaştığını, değişip dönüşebildiğini gözlemlenebilir. Yapı bulunduğu noktaya çeşitlilik ve verimlilik katabilir. Aynı işlevlere sahip yapılar ile bir arada bulunarak varlığını destekleyebilir. Sağlamlık olgusuna sahip olan bir yapı uzun süre varlığını sürdürür. Bulunduğu ortam ile güçlü bağlantılara sahip yapı, geçireceği tüm süreçlerde de var olmaya devam edecektir.

Bu çalışmada mimarlık yüksek lisans eğitimi alan öğrencinin kültürel miras algıları mekânsal dayanım yoluyla incelenmiştir. Uyarlanabilme döngüsü bir mekânın değişen süreçlere ve dönemlere uyum sağlaması kendi içerisinde yeten ve dönen bir sistem ile mekânın değiştirilip dönüştürülmesi ve bulunduğu yere verimlilik sağlayarak değer katması ve varoluş çabasına devam etmesi anlamına gelmektedir. Bursa Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesi mekânsal dayanım parametlerine göre incelenmiş geçirdiği evreler ve bu evreler arası geçiş dönemleri açıklanmıştır. İncelenen bölgenin geçmişten bugüne dayanımının nasıl sağlandığı ve günümüzde varlığını devam ettirme süreci açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Kent, Dayanım

Bir Sosyal Aktör Olarak Mimar ve Özgürleştirici Pratikler

Hakan Ilıkoba

Son yılların ekonomik, toplumsal ve mekânsal kriz ortamının sorunları, yönetim anlayışı ve hakim zihniyet ile ilişkilendirilebilir. Manuel Castells, siyasi iktidarın kentleri dönüştürmeye başladığı noktada ortaya çıkan hareketlerin ve fikirlerin iktidarı şekillendirdiğini ifade etmektedir [1]. Henri Lefebvre, kent hakkının en önemli insan haklarından biri olduğunu vurgulamaktadır [2]. Kent hakkı, kamusal alana ulaşma hakkı, konut hakkı ve benzeri problemler mimarlığın krizinin temellerini oluşturmaktadır. Bu bağlamda mimarlar kent hakkının savunucusu olabilir mi? Mimarın rolü yeniden tanımlanabilir mi? Mimar kamusal rolünü yeniden anımsayabilir mi? Mimar-özne tarih boyunca çok farklı kimlikler ve roller ile varlığını ortaya koymuştur. Neoliberal ekonomik sistemler içerisinde 1970'ler ile birlikte karşımıza bir "star" olarak çıkan mimar, üretimin tek tipleşmesi ile dar bir eksenle tanımlanan bir uzmanlık ekseninde varlığını devam ettirmektedir. Bugün, kent hakkının savunucusu olmaktan uzaklaşan mimarın, toplumsal misyon üstlenen bir sosyal-aktör olarak yeniden ortaya çıkışı olası mıdır? Güven Arif Sargın'ın [3] ifadesi ile parçalı bir direniş karşılık gelen mimarlık pratiği olası mıdır? Mimar, mimarlığın ve toplumun ihtiyaçlarına nasıl odaklanabilir?

Yukarıdaki sorular ışığında çalışmamız günümüz ortamında mimarın rolü ve sorumluluklarını vurgulayan çalışmalara dikkati çekmektedir. Kökten bir dönüşüm yerine, bir sosyal aktör olarak mimarın toplumsal alandaki arayışlarını ve küçük müdahalelerini "praksis" olarak tanımlamanın olası olduğunu savunmaktadır. Eylem ve düşüncenin bütüncül açılımına karşılık gelen "praksis", topluma hizmet eden özgürleştirici pratikler için bir yöntem ortaya koymaktadır. Buradaki özgürleşme ifadesi, ekonomik düzenlerin sınırladığı mimarlığın dışına çıkan sivil inisiyatiflerin, mimarların ve tasarımcıların toplumsal ihtiyaçları karşılamak doğrultusunda sosyal sorumluluk odaklı bir mimarlık ve üretim ortaya koyma çabasına karşılık gelmektedir. Bu çerçevede, öncelikle eylem ve düşüncenin bütüncül bir ürünü olan işlerin kavramsal çerçevesi ele alınacaktır. Ardından bağlamsal ilişkilere odaklanarak, işlerin toplumsal ihtiyaçlara ve sorunlara yaklaşımları tartışmaya açılacaktır.

Bütüncül yaklaşımları ile öne çıkan işler arasından yurt dışından Urban-Think-Tank adlı grubun Metro-Cable projesi ve yurt içinden Düzce Umut Evleri projesi incelemeye alınacaktır. Her iki proje de işlev, program ve üretim süreçleri bağlamında farklılıklar göstermekle birlikte, toplumsal ihtiyaçlara cevap verme konusunda sorumluluklar üstlenmekte ve yeni toplumsal sorular üretilmesini tetiklemektedirler. Özgürleştirici pratikler olarak mimarın kamusal rolüne açılımlar getirmektedirler. Bu çalışma, alternatif mimarlık pratikleri ve mimarın toplumsal rolü arasındaki ilişkileri yeniden ortaya koyma potansiyeli taşımaktadır.

[1] Castells, M. (2013). Ağ Toplumunun Yükselişi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

[2] Lefebvre, H. (2016). Şehir Hakkı. İstanbul: Sel Yayıncılık, 2016.

[3] Sargın, G. A. (2003). Köktenci Dönüşümden Parçacı Direniş; Sosyal Mimarlığın "100 Yıllık" Kısa Öyküsü, Arredamento Mimarlık, 156, 55-57.

Anahtar Kelimeler: Mimarın Rolü, Praksis, Özgürleştirici Pratikler

Konstrüktivist Mimarlığın Reel ve Ütopya Düzleminde Mekânsal İncelemesi

Ali Güney Yakar

1917 Ekim Devrimi'nin gerçekleşmesinin ardından Vladimir Tatlin'in sanatı üretimin bir parçası haline getirme düşüncesi ve "gerçek malzemeler gerçek mekânda" sloganı 1920 yılında III. Enternasyonal Anıtı'nın Moskova'da sergilenmesinin sonucunda büyük bir kırılma yaratmış, konstrüktivizm aşamalı olarak SSCB'nin ana akım sanatına ve mimarlığına dönüşmüştür. III. Enternasyonal Anıtı'nı referans olarak kabul eden mimarlar ve sanatçılar tiyatro sahneleri, dekorlar, afişler, çizimler olmak üzere konstrüktivist mimarlığın ütopya kapsamında değerlendirilen örneklerini tasarlamışlar fakat devrim mimarlığı, modern mimarlık ile konstrüktivistlerin yaklaşımını birleştiren mimarlar tarafından inşa edilmiştir. Çalışmanın amacı; 1920-1932 yılları arasında konstrüktivist mimarlığın mimarlık tarihindeki yerini, konstrüktivizm ile modern mimarlık ilişkisini, ütopya mimarlığı ile uygulanan tasarımlar arasındaki açı farkını ve konstrüktivist mimarlığın SSCB'nin toplumsal yaşamındaki karşılığını siyaset ve sanat arasındaki ilişkiyi esas alarak ortaya koymaktır.

Bu amaç doğrultusunda; Konstrüktivistlerin Birinci Çalışma Grubu'nun Programı, Alexander Rochenko'nun oluşturduğu Sloganlar ve Organizasyonel Programlar, Alexei Gan'ın kaleme aldığı Konstrüktivizm çalışması referans alınarak ütopya mimarlığının; konstrüktivist mimarlığın reel düzlemdeki yapı taşı olarak kabul edilen Moisei Ginzburg'un kaleme aldığı "Style and Epoch" çalışması ile devrim mimarlığının teorik zemini irdelenmektedir. Tektonik, faktura, konstrüksiyon disiplinlerinin sanat – siyaset – mekân arasında kurduğu ilişki reel ve ütopya düzleminde yapılan tasarımlar üzerinden incelenmekte, ütopya mimarlığının devrim mimarlığının oluşmasındaki belirleyici rolü üzerinde durulmaktadır.

Sosyal yoğunlaştırıcı kavramının mimarlık pratiğindeki yansımaları olan işçi kulüpleri, komün evi, kültür sarayları ve santraller, gazete binaları, konut yapıları olmak üzere mekân organizasyonu açısından sosyalist düzen ile kapitalist düzen arasındaki fark vurgulanmakta, modern mimarlık – konstrüktivizm ilişkisi irdelenmekte, reel ve ütopya düzleminde olmak üzere tasarımların SSCB'nin ihtiyaçlarına cevap verip vermediği sorusu neden – sonuç ilişkisine bağlı olarak tartışılmaktadır. Çalışmanın bütününde sosyalist inşa süreci, SSCB'nin konjonktürü gözetilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Konstrüktivizm, Sovyet Modernizmi, Konstrüktivist Mimarlık

İç Mekânda Eko-Tek Tasarım Anlayışın Kriterleri

Selin Alıcı

Tarihsel süreçte gerçekleşen teknolojik ilerleme paralelinde enerji ihtiyacının artması tasarımcıları ekolojiye yöneltmiştir. Çağın gerektirdiği ilerlemelerden uzak kalmamak adına hem teknolojiyi hem de ekolojiyi aynı tasarım başlığı altında buluşturmak gerekmektedir. Kentsel tasarımda teknolojiyi ekolojiye hizmet eden bir araç olarak kullanmayı amaçlayan eko-tek kent modeli çalışmaya yol göstermiştir. Eko-tek kentlerde çevre, bilgi, iletişim ve coğrafi bilgi teknolojileri olmak üzere dört teknoloji sistemi kullanılmaktadır. Bu sistemler yapılı çevre ile doğal çevre arasındaki bütünleşmeyi sağlamakta ve teknoloji aracılığıyla enerji verimliliğini sağlamaktadır.

Çalışmanın amacı, eko-tek kent modelinden yola çıkarak bu kapsamda oluşturulacak iç mekân tasarım kriterlerini belirlemektir. Ekoloji ve teknolojinin birlikte düşünülmesi ile sürdürülebilir bir gelecek oluşturmak adına doğal elemanları, doğal süreçleri temel alan ve doğanın korunması için teknolojiden yararlanılması savunulmaktadır. Kent ölçeğinde örnekleri bulunan bu tasarım anlayışının mekân tasarımı alanına adaptasyonu, geleceğin mekân tasarımı anlayışını oluşturacaktır. Tamamlanmış olan tez çalışması kapsamında Türkiye’den bir tane ve dünyanın çeşitli ülkelerinden dört tane olmak üzere beş farklı yapı incelenmiştir. Örnekler eko-tek kentlerde kullanılan dört teknoloji sisteminin kullanımı ve beraberinde getirdiği çözümler dikkate alınarak analiz edilmiştir. Yapıların tamamı farklı iklim bölgelerinden ve farklı amaçlarla kullanılmaktadır. Bahsedilen teknoloji sistemlerinin mekânların ekolojik boyutunu nasıl desteklediğini görmek adına farklı coğrafyalardan örnekler seçilmiştir.

Çalışmada, literatür taraması ile eko-tek kavramına yönelik bir bakış oluşturulmuş ve teknoloji sistemlerinin örneklerde kullanım alanlarına göre iç mekâna katkıları belirlenmiştir. Sonuç olarak ekoloji ve teknolojinin aynı tasarım başlığı altında buluşturulduğu eko-tek tasarım anlayışı; süreç, sosyolojik etmenler, bölgesel veriler, eko-teknolojiler, akıllı sistemler ve malzemeler olmak üzere altı ana başlıkta değerlendirilmiştir. Bu tasarım anlayışında mekânsal biçimleniş on dört maddede ele alınmış ve bir iç mekânın eko-tek tasarım anlayışına dahil olması için sekiz kriter belirlenmiştir. İç mekân ölçeğinde elde edilen kavramsal çerçevede asıl olanın enerji ve kaynak korunumu olduğu anlaşılmıştır. Bu tasarım anlayışı küresel ölçekte çözümü aranan iklim değişikliği, çevre kirliliği ve kaynak problemine yapı ve iç mekân ölçeğinde katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eko-Tek Kavramı, Eko-Tek İç Mekân Tasarımı, Eko-Teknolojiler

Genel Mekân Kavramında Duvarlar ve Rekreasyon Değerleri: Örnek Çalışmalar

Beyza Güven
Feyza Ergül
Merve Erol
Mücahit Mamuş
Nurşah Cambazoğlu
Süheyla Okutan
Sümeyye Şahkulubey
Şüheda Şahin

Duvar, çoğunlukla engellemenin, korumanın, izole etmenin ve buna benzer ifadelerle atıfta bulunmak için kullanılmış bir metafor olmuştur. Oysa duvar kavramı, gerek özel mekân, gerekse genel mekânlarda tasarım ve işlevsel özellikleri bakımından bu anlamlarının çok daha ötesine geçmektedir. Bu bildirinin amacı, genel mekânda bir rekreasyon alanı olarak, duvar olgusunun bölücü veya sınır elemanı olmaktan öte rekreasyon alanının odak noktası olabileceğini, hatta tek başına bir rekreasyon alanı oluşturabileceğini hem mevcut, hem izlenim özellikli olan çalışmalar üzerinden hem de bizzat gerçekleştirilmiş uygulamalı çalışmalar ile ortaya koymaktır.

Öncelikle, uluslararası duvarların seçiminde farklı işlevsel veya kültürel özellikleri içeren çok yönlü duvar araştırmaları elde edilebilmesi adına, genel ya da özel başlıklar belirlenmiştir. Örnek olarak, “Berlin Duvarı” ve “Duvar İzlenimli Geçiş Mekânları” belirlenen konu başlıklarından ikisidir. Bildirinin yöntemleri, literatür taraması ötesinde, analiz, yorum ve uygulamalı özgün çalışmalardır. Analizlerin yapılabilmesi adına rekreasyon duvarları konusunda öne çıkan kriterler belirlenmiş ve bu kriterler doğrultusunda literatür taraması yapılmıştır. Bu kriterler: kültürel ve çevresel mesaj, rekreasyon alanına katkı, işlevsel özellik, içine girilebilirlik, duvarın tasarım değeri, doku ve malzeme son olarak geçirgenlik. Belirlenmiş olan kriterler doğrultusunda, sekiz öğrencinin her biri, yenilikçi bir düşünceye veya insan yaşamını kolaylaştıracak bir fikre hizmet eden bir konu ya da bir kavram seçerek, rekreasyon duvarı tasarımını ortaya koymuştur. Beyza Güven, çocuk oyun duvarı; Feyza Ergül, dinlenme duvarı; Merve Erol, geri dönüşüm duvarı; Mücahit Mamuş, sergileme ve oturma duvarı; Nurşah Cambazoğlu, spor duvarı; Süheyla Okutan, bilgilendirme duvarı; Sümeyye Şahkulubey, ahşap işçilik duvarı ve son olarak Şüheda Şahin ise sanat duvarı konularını seçmişlerdir. Bu bağlamda, bildirinin önemli bir yöntemi olan analiz yöntemi matrisler içinde ele alınmakta ve sonuçta yansıtacak yorumları beraberinde getirmektedir. Bildiri, duvar olgusuna genelde biçilen rolün çok ötesinde bir bakış açısını ortaya koymaktadır. Ayrıca, bildiri duvar kavramının insan yaşamında çok çeşitli işlevsel etkisi olabileceği düşüncesine katkı sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Genel mekân, Rekreasyon alanları, Duvarlara farklı bakış

Özgeçmiş

Ali Güney Yakar lisans eğitimini 2016 yılında İstanbul Üniversitesi Klasik Arkeoloji Bölümü'nde tamamlamıştır. 2017 yılında kayıt olduğu Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin Mimarlık Tarihi Yüksek Lisans Programı'ndan "Tarihsel Süreç İçinde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde Konstrüktivist Mimarlık" adlı tez çalışmasıyla 2020 yılında mezun olmuştur. 2018-2019 yılları arasında İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın düzenlediği etkinliklerde sergi rehberi ve sanatçı asistanı olarak çalışmış; aynı dönemde bağımsız sanatçıların düzenlediği sergiler için metin yazarlığı yapmıştır. Günümüzde internet dergilerinde kültür-sanat alanında yazı yazmakta ve proje bazlı çalışmalarda görev almaktadır. Modernizm, modern mimarlık, siyaset-sanat-mekân ilişkisi, kent tarihi ve siyasi tarih ilgi alanlarını oluşturmaktadır.

Beyza Güven, Feyza Ergül, Merve Erol, Mücahit Mamuş, Nurşah Cambazoğlu, Süheyla Okutan, Sümeyye Şahkulubey, Şüheda Şahin, Bildiriyi yüksek Lisans dersleri kapsamında yaptıkları çalışmadan hazırlayan yazar ekibinin tamamı iç mimar olup, yüksek lisans öğrenimlerine Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi İç Mimarlık Yüksek Lisans Programında devam etmektedirler.

Hakan İlikoba, 1994 yılında Adana'da doğan Hakan İlikoba, Adana Anadolu Lisesi'nden 2012 yılında mezun olduktan sonra 2014 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde lisans eğitimine başladı. 2018, Haziran ayında lisans eğitimini tamamlamasının ardından ara vermeden akademik kariyerine devam eden İlikoba, şu anda İTÜ Mimari Tasarım Programı'nda yüksek lisans tez çalışmalarını sürdürmektedir. Aynı zamanda İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Tez çalışması kapsamında alternatif mimari pratikler, kriz ortamında mimarlık, dayanışma mimarlığı ve katılımcı mimarlık gibi konular ile ilgilenmektedir.

Melis Soysal, 2018 yılı Uludağ Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden mezun oldu. 2019 yılında Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Bölümü Bina Bilgisi Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. Ders aşamasını tamamlayarak tez aşamasına geçmiş bulunmaktadır. Tezi ile ilgili çalışmalara devam ederken düzenlenmekte olan sempozyumlar ile ilgilenmekten zevk almaktadır ve akademik hayat içerisindeki gelişmeleri takip etmektedir. 2 senedir inşaat ve mimarlık sektörü içerisinde aktif olarak mesleğini icra etmeye de devam etmektedir. Genç ve dinamik mesleğini seven ve her noktasında kendini geliştirmeye çalışan bir mimardır.

Selin Alıcı, 1991'de Ankara'da doğdu. 2011-2015 tarihleri arasında Hacettepe Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nde lisans eğitimini tamamladı. 2015-2017 arasında Ankara'da çeşitli iç mimarlık ofislerinde çalıştı. 2017-2020 tarihleri arasında Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2018'den beri Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır. Akademik çalışmalarında; çevre sorunlarına mekân tasarımı ile çözüm aranması, geleceğin mekânları, teknolojinin geleceğin yaşam alanlarına etkileri ve insan-doğa-mekân ilişkisine odaklanmaktadır.

